

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 4 października 2011 r.

WYROK TRYBUNAŁU

I – Ramy prawne

A – Prawo międzynarodowe

B – Prawo Unii

1. Dyrektywy w dziedzinie nadawania

2. Dyrektywy w dziedzinie własności intelektualnej

C – Uregulowania krajowe

II – Postępowania przed sądami krajowymi i pytania prejudycjalne

A – Udzielanie na podstawie licencji praw do transmisji spotkań „Premier League”

B – Nadawanie spotkań „Premier League”

III – W przedmiocie pytań prejudycjalnych

A – W przedmiocie przepisów dotyczących odbioru kodowanych programów pochodzących z innych państw członkowskich

1. Uwagi wstępne

2. Dyrektywa o warunkowym dostępie

a) W przedmiocie wykładni pojęcia nielegalnego urządzenia w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy o warunkowym dostępie (pierwsze pytanie w sprawie C-403/08 oraz pytania pierwsze i drugie w sprawie C-429/08)

b) W przedmiocie wykładni art. 3 ust. 2 dyrektywy o warunkowym dostępie (pytanie trzecie w sprawie C-429/08)

c) W przedmiocie pozostałych pytań dotyczących dyrektywy o warunkowym dostępie

3. Postanowienia TFUE w dziedzinie swobodnego przepływu towarów i usług

a) W przedmiocie zakazu przywozu, sprzedaży i używania zagranicznych urządzeń dekodujących [ósmie pytanie lit. b) i pierwsza część pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 oraz szóste pytanie pkt i) w sprawie C-429/08]

i) W przedmiocie określenia mających zastosowanie postanowień

ii) W przedmiocie istnienia ograniczenia swobody świadczenia usług

iii) W przedmiocie uzasadnienia ograniczenia swobody świadczenia usług celem ochrony praw własności intelektualnej

– Uwagi przedłożone Trybunałowi

– Odpowiedź Trybunału

- iv) W przedmiocie uzasadnienia ograniczenia swobody świadczenia usług celem wspierania obecności publiczności na stadionach piłkarskich
- b) W przedmiocie używania zagranicznych urządzeń dekodujących w następstwie przedstawienia nieprawdziwej tożsamości i adresu oraz w przedmiocie używania tych urządzeń w celach handlowych [pytanie ósme lit. c) w sprawie C-403/08 i pytanie szóste pkt ii) i iii) w sprawie C-429/08]
- c) W przedmiocie pozostałych pytań dotyczących swobody przepływu (druga część pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 i siódme pytanie w sprawie C-429/08)
- 4. Postanowienia TFUE w dziedzinie konkurencji
- B – W przedmiocie przepisów dotyczących wykorzystywania programów po ich odbiorze
 - 1. Uwagi wstępne
 - 2. W przedmiocie prawa do zwielokrotniania przewidzianego w art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim (pytanie czwarte w sprawie C-403/08)
 - 3. W przedmiocie wyjątku od prawa do zwielokrotniania przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim (pytanie piąte w sprawie C-403/08)
 - a) Uwagi wstępne
 - b) W przedmiocie przestrzegania przesłanek przewidzianych w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim
 - 4. W przedmiocie publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim (szóste pytanie w sprawie C-403/08)
 - 5. W przedmiocie wpływu dyrektywy o przekazie satelitarnym (siódme pytanie w sprawie C-403/08)

IV – W przedmiocie kosztów

Przekaz satelitarny – Transmisja spotkań piłkarskich – Odbiór przekazu przy użyciu kart do dekodatorów satelitarnych – Karty do dekodatorów satelitarnych zgodnie z prawem wprowadzone do obrotu w państwie członkowskim i używane w innym państwie członkowskim – Zakaz sprzedaży i używania w państwie członkowskim – Wyświetlanie programów z naruszeniem przyznanych praw wyłącznych – Prawo autorskie – Prawo do transmisji telewizyjnej – Licencje wyłączne na nadawanie na terytorium jednego państwa członkowskiego – Swoboda świadczenia usług – Artykuł 56 TFUE – Konkurencja – Artykuł 101 TFUE – Ograniczenie konkurencji ze względu na cel – Ochrona usług warunkowego dostępu – Nielegalne urządzenie – Dyrektywa 98/84/WE – Dyrektywa 2001/29/WE – Zwielokrotnianie utworów w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora – Wyjątek od prawa zwielokrotniania – Publiczne udostępnianie utworów w lokalach gastronomicznych – Dyrektywa 93/83/EWG

W sprawach połączonych **C-403/08 i C-429/08**

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Zjednoczone Królestwo) i przez High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Zjednoczone Królestwo) postanowieniami z dni 11 i 28 lipca 2008 r., które wpłynęły do Trybunału odpowiednio w dniach 17 i 29 września 2008 r., w postępowaniach:

Football Association Premier League Ltd,

NetMed Hellas SA,

Multichoice Hellas SA

przeciwko

QC Leisure,

Davidowi Richardsonowi,

AV Station plc,

Malcolmowi Chamberlainowi,

Michaelowi Maddenowi,

SR Leisure Ltd,

Philipowi George'owi Charlesowi Houghtonowi,

Derekowi Owenowi (sprawa C-403/08)

oraz

Karen Murphy

przeciwko

Media Protection Services Ltd (sprawa C-429/08)

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev i J.J. Kasel, prezesi izb, A. Borg Barthet, M. Ilešić, J. Malenovský (sprawozdawca) i T. von Danwitz, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 5 października 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA oraz Multichoice Hellas SA przez J. Mellora, QC, N. Greena, QC, C. May, A. Robertsona, barristers, S. Levine’a, M. Pullena oraz R. Hoy, solicitors,
- w imieniu QC Leisure, D. Richardsona, AV Station plc, M. Chamberlaina oraz M. Maddena, SR Leisure Ltd, P.G.Ch. Houghtona oraz D. Owena przez M. Howe’a, QC, A. Norrisa, S. Vousdena oraz T. St Quentina, oraz M. Demetriou, barristers, P. Dixona oraz P. Suttona, solicitors,
- w imieniu K. Murphy przez M. Howe’a, QC, W. Huntera, QC, M. Demetriou, barrister oraz P. Dixona, solicitor,
- w imieniu Media Protection Services Ltd przez J. Mellora, QC, N. Greena, QC, H. Davies, QC, C. May oraz A. Robertsona i P. Cadmana, barristers,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Jackson oraz S. Hathawaya, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez J. Stratford, QC,
- w imieniu rządu czeskiego przez K. Havlíčkovą, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez N. Díaz Abad, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues’a oraz B. Beaupère-Manokhę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez L. D’Ascię, avvocato dello Stato,
- w imieniu Parlamentu Europejskiego przez J. Rodriguesa oraz L. Visaggia, działających w charakterze pełnomocników,

- w imieniu Rady Unii Europejskiej przez F. Florinda Gijóna oraz G. Kimberley, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez X. Lewisa, H. Krämera, I.V. Rogalskiego, J. Bourke’a oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Urzędu Nadzoru EFTA przez O.J. Einarssona oraz M. Schneidera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 lutego 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni:

- dyrektywy 98/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 1998 r. w sprawie prawnej ochrony usług opartych lub polegających na warunkowym dostępie (Dz.U. L 320, s. 54 zwanej dalej „dyrektywą o warunkowym dostępie”);
- dyrektywy Rady nr 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U. L 248, s. 15, zwanej dalej „dyrektywą o przekazie satelitarnym”);
- dyrektywy Rady 89/552/EWG z dnia 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej (Dz.U. L 298, s. 23), zmienionej dyrektywą 97/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 czerwca 1997 r. (Dz.U. L 202, s. 60, zwanej dalej „dyrektywą »telewizja bez granic«”);
- dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10, zwanej dalej „dyrektywą o prawie autorskim”);
- oraz art. 34 TFUE, 36 TFUE, 56 TFUE i 101 TFUE.

- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów między Football Association Premier League Ltd (zwaną dalej „FAPL”), NetMed Hellas SA (zwaną dalej „NetMed Hellas”) i Multichoice Hellas SA (zwaną dalej „Multichoice Hellas”) (zwanymi dalej „FAPL i in.”) a QC Leisure, D. Richardsonem, AV Station plc (zwaną dalej „AV Station”), M. Chamberlainem i M. Maddenem, SR Leisure Ltd, P.G.C. Houghtonem i D. Owenem (zwanymi dalej łącznie „QC Leisure i in.”) (sprawa C-403/08) oraz między K. Murphy a Media Protection Services Ltd (zwaną dalej „MPS”) (sprawa C-429/08) w przedmiocie sprzedaży i używania w Zjednoczonym Królestwie urządzeń dekodujących zapewniających dostęp do usług przekazu satelitarnego organizacji nadawczej, które są produkowane i sprzedawane za zezwoleniem tej organizacji, lecz używane, wbrew jej woli, poza obszarem geograficznym, na który zostały dostarczone (zwanych dalej „zagranicznymi urządzeniami dekodującymi”).

I – Ramy prawne

A – Prawo międzynarodowe

- 3 Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej zawarte w załączniku 1C do Porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu (WTO), podpisanego w Marakeszu w dniu 15 kwietnia 1994 r. zostało zatwierdzone decyzją Rady 94/800/WE z dnia 22 grudnia 1994 r. dotyczącą zawarcia w imieniu Wspólnoty Europejskiej, w dziedzinach wchodzących w zakres jej kompetencji, porozumień będących wynikiem negocjacji wielostronnych w ramach Rundy Urugwajskiej (1986–1994) (Dz.U. L 336, s. 1).
- 4 Artykuł 9 ust. 1 Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej stanowi:
- „Członkowie zastosują się do artykułów 1–21 konwencji berneńskiej (1971) oraz załącznika do niej. Jednakże członkom nie będą, na mocy niniejszego porozumienia, przysługiwać prawa ani nie powstaną zobowiązania związane z prawami nadanymi im na podstawie artykułu 6bis tej konwencji lub prawami wynikłymi z niego”.
- 5 Artykuł 11 akapit pierwszy Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (Akt paryski z dnia 24 lipca 1971 r.) w brzmieniu uwzględniającym zmiany z dnia 28 września 1979 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”), został sformułowany w następujący sposób:
- „Autorzy dzieł dramatycznych, dramatyczno-muzycznych i muzycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na:
- i) wystawianie i wykonywanie publiczne swych dzieł, łącznie z wystawianiem i wykonywaniem publicznym wszelkimi środkami lub metodami;
 - ii) publiczne rozpowszechnianie wszelkimi środkami wystawienia lub wykonania swych dzieł”.
- 6 Artykuł 11bis akapit pierwszy konwencji berneńskiej stanowi:

„Autorzy dzieł literackich i artystycznych korzystają z wyłącznego prawa udzielania zezwoleń na:

- i) nadawanie swych utworów drogą radiowo-telewizyjną lub publiczne rozpowszechnianie tych dzieł wszelkimi środkami przekazu bezprzewodowego, służącymi do rozpowszechniania znaków, dźwięków lub obrazów;
- ii) wszelkie publiczne rozpowszechnianie za pomocą środków przekazu przewodowego lub bezprzewodowego dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną, jeśli to rozpowszechnianie jest dokonywane przez inną organizację niż ta, która je nadała pierwotnie;
- iii) publiczne rozpowszechnianie przez głośniki lub inne analogiczne aparaty do przenoszenia znaków, dźwięków lub obrazów dzieł nadawanych drogą radiowo-telewizyjną”.

7 W ramach Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) sporządzono w Genewie w dniu 20 grudnia 1996 r. Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach (zwany dalej „traktatem o artystycznych wykonaniach i fonogramach”) oraz Traktat WIPO o prawie autorskim (zwany dalej „traktatem o prawie autorskim”). Te dwa traktaty zostały przyjęte w imieniu Wspólnoty mocą decyzji Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. (Dz.U. L 89, s. 6).

8 Zgodnie z art. 2 lit. g) traktatu o artystycznych wykonaniach i fonogramach:

„Dla celów niniejszego traktatu:

[...]

g) »publiczne komunikowanie« wykonania lub fonogramu oznacza publiczne przekazywanie dźwięków wykonania lub dźwięków, lub reprezentacji dźwięków utrwalonych na fonogramie w jakikolwiek sposób, inny niż nadawanie. Dla celów artykułu 15 »publiczne komunikowanie« obejmuje także publiczne odtwarzanie dźwięków lub ich reprezentacji utrwalonych na fonogramie”.

9 Artykuł 15 ust. 1 tego traktatu stanowi:

„Artystom wykonawcom i producentom fonogramów przysługuje prawo do jednorazowego odpowiedniego wynagrodzenia za bezpośrednie lub pośrednie korzystanie z fonogramów opublikowanych w celach zarobkowych poprzez nadawanie lub jakiekolwiek publiczne komunikowanie”.

10 Zgodnie z art. 1 ust. 4 traktatu o prawie autorskim umawiające się strony zastosują się do art. 1–21 oraz do załącznika do konwencji berneńskiej.

B – Prawo Unii

1. Dyrektywy w dziedzinie nadawania

11 Motyw trzeci dyrektywy „telewizja bez granic” stanowi:

„[...] programy ponadgraniczne nadawane za pomocą różnych technologii są jednym ze sposobów dążenia do osiągnięcia celów Wspólnoty; [...] należy przyjąć środki umożliwiające przejście od rynków krajowych do wspólnego rynku produkcji i dystrybucji programów oraz określić warunki uczciwej konkurencji bez uszczerbku dla funkcji użyteczności publicznej pełnionej przez telewizję”.

12 Zgodnie z motywem 21 dyrektywy 97/36:

„Wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla społeczeństwa powinny, do celów niniejszej dyrektywy, spełniać określone kryteria, to znaczy, że powinny to być nadzwyczajne wydarzenia budzące zainteresowanie ogółu widowni w Unii Europejskiej lub w danym państwie członkowskim, czy też w znacznej części danego państwa członkowskiego, i zorganizowane z wyprzedzeniem przez organizatora, który jest zgodnie z prawem upoważniony do sprzedaży praw dotyczących tego wydarzenia”.

13 Motywy 3, 5, 7, 14, 15 i 17 dyrektywy o przekazie satelitarnym stanowią:

„(3) Programy transmitowane [nadawane] przez granice wewnątrz Wspólnoty, w szczególności nadawane drogą satelitarną lub kablową, stanowią jeden z najważniejszych sposobów realizacji [...] celów Wspólnoty, mających równocześnie charakter polityczny, gospodarczy, społeczny, kulturalny i prawny.

[...]

(5) [...] posiadaczom [podmiotom] praw zagraża sytuacja, w której ich utwory mogą być wykorzystywane bez wypłaty wynagrodzenia, a indywidualni posiadacze [indywidualne podmioty] wyłącznych praw w różnych państwach członkowskich mogą blokować korzystanie z posiadanych przez nich praw; niepewność prawna stanowi przede wszystkim bezpośrednią przeszkodę dla swobodnego obrotu programów we Wspólnocie.

[...]

(7) Swobodne nadawanie programów jest ponadto hamowane wskutek obecnej niepewności prawnej, czy przekaz drogą satelitarną, którego sygnały mogą być odbierane bezpośrednio, dotyczy jedynie praw w kraju nadawania, czy też praw we wszystkich krajach odbioru łącznie; [...].

[...]

(14) Niepewność prawną dotyczącą nabywania praw, która utrudnia transgraniczny przekaz satelitarny, można zlikwidować przez zdefiniowanie na poziomie wspólnotowym pojęcia publicznego przekazu satelitarnego; definicja taka powinna jednocześnie określać miejsce przekazu; definicja taka jest niezbędna w celu uniknięcia jednoczesnego stosowania kilku ustawodawstw krajowych w odniesieniu do jednego przekazu.

- (15) Umowne nabycie wyłącznych praw do nadań programów musi być zgodne z każdym ustawodawstwem dotyczącym praw autorskich i praw pokrewnych w państwie członkowskim, w którym ma miejsce publiczny przekaz satelitarny.

[...]

- (17) Wskazane jest, aby strony przy uzgadnianiu wysokości wynagrodzenia za nabyte prawa uwzględniały wszystkie aspekty [parametry] nadania, takie jak faktyczna i potencjalna liczba odbiorców oraz wersja językowa”.

14 Zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. a)–c) tej dyrektywy:

- „a) Do celów niniejszej dyrektywy »publiczny przekaz satelitarny« oznacza działanie, w wyniku którego sygnały będące nośnikami programu przeznaczonego do odbioru publicznego, pod kontrolą organizacji radiowej i telewizyjnej [nadawczej] i na jej odpowiedzialność, wprowadzane są do zamkniętego łańcucha przekazu, prowadzącego do satelity i z powrotem na Ziemię.
- b) Satelitarny przekaz publiczny pojawia się wyłącznie w państwie członkowskim, w którym sygnały będące nośnikami programu są wprowadzane pod kontrolą organizacji radiowej i telewizyjnej [nadawczej] i na jej odpowiedzialność, do zamkniętego łańcucha przekazu, prowadzącego do satelity i z powrotem na Ziemię.
- c) W przypadku kodowanych sygnałów będących nośnikami programu publiczny przekaz satelitarny następuje pod warunkiem publicznego udostępnienia przez organizację radiową i telewizyjną [nadawczą] lub za jej zgodą środków dekodowania [urządzenia dekodującego]”.

15 Artykuł 2 dyrektywy o przekazie satelitarnym przewiduje:

„Z zastrzeżeniem przepisów określonych w niniejszym rozdziale państwa członkowskie ustanawiają na rzecz autora wyłączne prawo do wydawania zezwoleń na publiczny przekaz satelitarny utworów chronionych prawem autorskim”.

16 Motywy 2, 3, 6 i 13 dyrektywy o warunkowym dostępie przewidują:

- „(2) Transgraniczne świadczenie usług transmisyjnych [nadawczych] i usług społeczeństwa informacyjnego może przyczynić się z punktu widzenia jednostki do pełnej skuteczności wolności słowa jako prawa podstawowego, a z punktu widzenia ogółu – do osiągnięcia celów ustanowionych w traktacie.

- (3) Traktat przewiduje swobodny przepływ wszystkich usług, które zwykle świadczone są za wynagrodzeniem; prawo to, w zastosowaniu do transmisji [nadawania] i usług społeczeństwa informacyjnego, stanowi także przejaw w prawie wspólnotowym zasady ogólnej, mianowicie zasady wolności wyrażania opinii zagwarantowanej w art. 10 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności; artykuł ten wyraźnie uznaje prawo obywateli do otrzymywania i przekazywania informacji bez względu na granice państwowe, a każde ograniczenie tego prawa musi być oparte na stosownym rozważeniu innych uzasadnionych interesów zasługujących na ochronę prawną.

[...]

- (6) Możliwości stworzone przez technologie cyfrowe zapewniają potencjał dla zwiększenia wyboru ze strony konsumentów i wspierania różnorodności kulturowej poprzez tworzenie coraz szerszego zakresu usług w rozumieniu art. [56 TFUE i 57 TFUE]; rentowność tych usług będzie często zależała od wykorzystania dostępu warunkowego w celu uzyskania opłaty przez dostawcę usług; z tego względu ochrona prawna świadczących usługi przeciwko nielegalnym urządzeniom, umożliwiającym dostęp do tych usług bez opłaty, wydaje się konieczna w celu zapewnienia rentowności usług.

[...]

- (13) Niezbędne wydaje się zapewnienie, że państwa członkowskie stworzą właściwą ochronę prawną przeciwko wprowadzaniu na rynek [do obrotu], dla bezpośredniej lub pośredniej korzyści finansowej, nielegalnych urządzeń, które umożliwiają lub ułatwiają obchodzenie wszelkich środków technologicznych bez upoważnienia, pomyślanych jako ochrona legalnie świadczonych usług”.

17 Artykuł 2 tej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) »usługa chroniona« oznacza dowolną z następujących usług, świadczoną w zamian za wynagrodzenie i na podstawie dostępu warunkowego:
 - transmisję telewizyjną [nadawanie programów telewizyjnych] zgodnie z definicją art. 1 lit. a) [dyrektywy »telewizja bez granic«],
 - [...]
- b) »warunkowy dostęp« oznacza wszelkie środki i/lub urządzenia techniczne, przy pomocy których dostęp do usług chronionych w zrozumiałej formie jest uwarunkowany wcześniejszym indywidualnym upoważnieniem;
- c) »urządzenia dostępu warunkowego« oznaczają każdy sprzęt lub oprogramowanie zaprojektowane lub przystosowane do udostępniania usług chronionych w zrozumiałej formie;

[...]

- e) »urządzenie nielegalne« oznacza wszelkie wyposażenie lub oprogramowanie zaprojektowane lub przystosowane do udostępniania usług chronionych w zrozumiałej formie bez zezwolenia świadczącego usługi;
- f) »dziedzina regulowana przez niniejszą dyrektywę« oznacza wszelkie przepisy odnoszące się do nielegalnej działalności, o której mowa w art. 4”.

18 Zgodnie z art. 3 tej samej dyrektywy:

„1. Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne dla zakazu na [swym] terytorium rodzajów działalności wymienionych w art. 4 oraz dla zapewnienia sankcji i środków prawnych określonych w art. 5.

2. Bez uszczerbku dla ust. 1 państwa członkowskie nie mogą:

- a) ograniczać świadczenia usług chronionych ani usług towarzyszących pochodzących z innego państwa członkowskiego;
- b) ograniczać swobodnego przepływu urządzeń dostępu warunkowego

z powodów należących do dziedziny regulowanej przez niniejszą dyrektywę”.

19 Artykuł 4 rzeczonyj dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie zakazują na swym terytorium prowadzenia następujących rodzajów działalności:

- a) produkcji, przywozu, dystrybucji, sprzedaży, wynajmu lub posiadania urządzeń nielegalnych w celach handlowych;
- b) instalacji, serwisu lub wymiany urządzeń nielegalnych w celach handlowych;
- c) korzystania z informacji handlowych w celu promowania urządzeń nielegalnych”.

2. Dyrektywy w dziedzinie własności intelektualnej

20 Dyrektywa o prawie autorskim stanowi w motywach 9, 10, 15, 20, 23, 31 oraz 33, co następuje:

„(9) Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd [ponieważ] prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. [...]

(10) Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów [...].

[...]

- (15) [...] Niniejsza dyrektywa [...] zmierza do wdrożenia niektórych z [...] nowych zobowiązań międzynarodowych [wynikających z traktatu o prawie autorskim i traktatu o artystycznych wykonaniach i fonogramach].

[...]

- (20) Niniejsza dyrektywa opiera się na zasadach i regułach już ustanowionych przez dyrektywy obowiązujące w obszarze [własności intelektualnej], w szczególności w [dyrektywie Rady 92/100/EWG z dnia 19 listopada 1992 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (Dz.U. L 346, s. 61)] i rozwija te zasady i reguły oraz umieszcza je w perspektywie społeczeństwa informacyjnego. Przepisy niniejszej dyrektywy nie naruszają przepisów wyżej wymienionych dyrektyw, chyba że niniejsza dyrektywa stanowi inaczej.

[...]

- (23) Niniejsza dyrektywa powinna bardziej zharmonizować obowiązujące prawo autora do publicznego udostępniania utworu. Prawo to należy rozumieć w szerszym znaczeniu, jako obejmujące każde [publiczne] udostępnianie utworu odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego przekazywanie pochodzi [dokonywane jest udostępnianie]. Prawo to obejmuje każdą publiczną transmisję lub retransmisję utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w tym nadawanie programów; prawo to nie powinno obejmować żadnych innych działań.

[...]

- (31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. [...]

[...]

- (33) Od wyłącznego prawa do zwielokrotniania utworu powinien być uczyniony wyjątek mający na celu zezwianie na niektóre tymczasowe czynności zwielokrotniania, które mają charakter przejściowy lub dodatkowy, stanowią integralną i podstawową część procesu technologicznego i wykonywane są wyłącznie w celu albo skutecznej transmisji w sieci wśród osób trzecich przez pośrednika albo w celu umożliwienia legalnego wykorzystania utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną. Dane czynności zwielokrotniania nie powinny mieć same w sobie żadnej wartości ekonomicznej. O ile spełniają one te warunki, wyjątek ten obejmuje czynności pozwalające na przeglądanie, jak również czynności wprowadzania do pamięci podręcznej, w tym czynności, które umożliwiają skuteczne funkcjonowanie systemów transmisji, z zastrzeżeniem, że pośrednik nie zmieni informacji i nie będzie utrudniał legalnego wykorzystania technologii, powszechnie uznanej i stosowanej przez przemysł, w celu uzyskania danych w sprawie wykorzystania informacji.

Korzystanie jest uważane za legalne, jeżeli zezwala na nie podmiot praw autorskich lub nie jest ono ograniczone przez prawo”.

21 Zgodnie z art. 2 lit. a) i e) dyrektywy o prawie autorskim:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniań bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;

[...]

e) dla organizacji radiowych i telewizyjnych [nadawczych] – w odniesieniu do utrważeń ich programów, niezależnie od tego, czy te programy transmitowane są przewodowo lub bezprzewodowo, włączając drogę kablową lub satelitarną”.

22 Artykuł 3 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniań na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie”.

23 Artykuł 5 tej dyrektywy stanowi:

„1. Tymczasowe czynności zwielokrotniania określone w art. 2, które mają charakter przejściowy lub dodatkowy, które stanowią integralną i podstawową część procesu technologicznego i których jedynym celem jest umożliwienie:

a) transmisji w sieci wśród osób trzecich przez pośrednika, lub

b) legalnego korzystania

z utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną i które nie mają odrębnego znaczenia ekonomicznego, będą wyłączone z prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2.

[...]

3. Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2 i 3 w następujących przypadkach:

[...]

i) niezamierzone włączenie utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną do innego nośnika;

[...]

5. Wyjątki i ograniczenia przewidziane w ust. 1, 2, 3 i 4 powinny być stosowane tylko w niektórych szczególnych przypadkach, które nie naruszają normalnego wykorzystania dzieła lub innego przedmiotu objętego ochroną ani nie powodują nieuzasadnionej szkody dla uzasadnionych interesów podmiotów praw autorskich”.
- 24 Zgodnie z motywem 5 dyrektywy 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej (wersja ujednolicona) (Dz.U. L 376, s. 28, zwanej dalej „dyrektywą o prawach pokrewnych”):
- „W celu umożliwienia wykonywania działalności twórcom i wykonawcom konieczne są dla nich stosowne dochody stanowiące podstawę dla dalszej pracy twórczej i artystycznej, a inwestycje konieczne w szczególności w przypadku producentów fonogramów i filmów są szczególnie wysokie i ryzykowne. [...]”.
- 25 Artykuł 7 ust. 2 tej dyrektywy stanowi, że państwa członkowskie ustanawiają na rzecz organizacji nadawczych wyłączne prawo zezwalania lub zakazywania utrwalania ich emisji, niezależnie od tego, czy chodzi o programy przekazywane bezprzewodowo czy przewodowo, włączając przekaz kablowy lub satelitarny.
- 26 Artykuł 8 ust. 3 tej dyrektywy stanowi:
- „Państwa członkowskie ustanawiają na rzecz organizacji nadawczych wyłączne prawo zezwalania lub zakazywania bezprzewodowego retransmitowania [ich] programów oraz publicznego odtwarzania [ich] programów, jeśli to odtwarzanie następuje w miejscach dostępnych publicznie za opłatą wstępu”.
- 27 W motywie 5 oraz w art. 7 ust. 2 i art. 8 ust. 3 dyrektywy o prawach pokrewnych powtórzono zasadniczo motyw 7 oraz art. 6 ust. 2 i art. 8 ust. 3 dyrektywy 92/100.

C – Uregulowania krajowe

- 28 Zgodnie z art. 297 ust. 1 Copyright, Designs and Patents Act 1988 (ustawy z 1988 r. o prawie autorskim, znakach towarowych i patentach):
- „Kto nieuczciwie odbiera program objęty usługą nadawczą świadczoną z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa z zamiarem uniknięcia uiszczenia jakiegokolwiek opłaty pobieranej z tytułu odbioru tego programu, popełnia przestępstwo i podlega w postępowaniu sumarycznym grzywnie w wysokości nieprzekraczającej poziomu 5 skali standardowej”.
- 29 Artykuł 298 tej samej ustawy stanowi:
- „1. Osobie, która:
- a) żąda uiszczenia opłaty z tytułu odbierania programów objętych usługą nadawczą świadczoną z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa lub w każdym innym państwie członkowskim, lub

- b) wysyła kodowane transmisje wszelkiego innego rodzaju z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa lub w każdym innym państwie członkowskim,

[...]

przysługują następujące prawa i środki prawne:

2. Dysponuje ona takimi samymi prawami i środkami prawnymi co podmiot praw autorskich w przypadku naruszenia prawa autorskiego w stosunku do

a) osób, które:

- i) produkują, przywożą, dystrybuują, sprzedają lub wynajmują, oferują lub wystawiają na sprzedaż lub do wynajmu albo reklamują w celu sprzedaży lub wynajmu,
- ii) posiadają w celach handlowych lub
- iii) instalują, prowadzą serwis lub wymieniają w celach handlowych,

wszelkie urządzenia zaprojektowane lub przystosowane po to, by umożliwić osobom dostęp do programów lub innych transmisji lub dopomóc im w osiągnięciu tego celu lub aby obejść technologię dostępu warunkowego do programów lub innych transmisji, w sytuacji gdy nie są one do tego upoważnione [...]

[...]

[...]”.

II – Postępowania przed sądami krajowymi i pytania prejudycjalne

- 30 FAPL administruje „Premier League” – głównymi mistrzostwami zawodowej piłki nożnej klubów piłkarskich mających siedzibę w Anglii.
- 31 Działalność FAPL obejmuje w szczególności organizację filmowania spotkań „Premier League” oraz wykonywanie w odniesieniu do tych spotkań praw do transmisji telewizyjnych, czyli praw do publicznego udostępniania treści audiowizualnych spotkań sportowych w drodze transmisji telewizyjnych (zwanych dalej „prawami do transmisji”).

A – Udzielanie na podstawie licencji praw do transmisji spotkań „Premier League”

- 32 FAPL udziela na podstawie licencji rzeczonych praw do transmisji na żywo przydzielanych terytorialnie i na okresy trzyletnie. W tym zakresie strategia FAPL polega na umożliwieniu korzystania z mistrzostw telewizjom na całym świecie przy jednoczesnym zwiększaniu wartości tych praw z korzyścią dla jej członków, którymi są kluby.

- 33 Prawa te są przydzielane telewizyjnym organizacjom nadawczym w otwartym postępowaniu przetargowym, które rozpoczyna się zaproszeniem oferentów do składania ofert na skalę światową, regionalną lub według obszarów. Baza terytorialna, na którą FAPL sprzedaje międzynarodowe prawa, jest określana na podstawie popytu. Niemniej jednak zasadniczo jest to baza krajowa, gdyż popyt na prawa światowe i ogólnoeuropejskie ze strony oferentów istnieje tylko w ograniczonym zakresie, ponieważ organizacje nadawcze działają zwykle na bazie terytorialnej i zaopatrują wewnętrzny rynek w ich własnym państwie lub w niewielkiej grupie graniczących państw o wspólnym języku.
- 34 Gdy oferentowi przyznany zostaje pakiet praw do transmisji na danym obszarze na żywo spotkań „Premier League”, uzyskuje on wyłączne prawo nadawania ich na tym obszarze. Według FAPL jest to konieczne dla uzyskania optymalnej wartości handlowej ogółu tych praw, ponieważ organizacje nadawcze są gotowe uiszczać dodatkowe opłaty, żeby nabyć taką wyłączność, gdyż pozwala ona im na odróżnienie ich usług od usług świadczonych przez ich konkurentów, i zwiększyć w ten sposób ich zdolność do generowania dochodów.
- 35 W celu ochrony wyłączności terytorialnej organizacji nadawczych każda z nich zobowiązuje się w swej umowie licencyjnej z FAPL do uniemożliwienia odbioru przez publiczność programów poza obszarem posiadanej przez nią licencji. Wymaga to, po pierwsze, zapewnienia przez każdą organizację w odniesieniu do wszystkich programów, jakie mogą być odbierane poza tym obszarem – w szczególności przekazywanych w drodze satelitarnej – całkowicie bezpiecznego kodowania i uniemożliwienia odbioru w formie niekodowanej. Po drugie, organizacje nadawcze muszą upewnić się, że żadne urządzenie nie będzie świadomie dozwolone po to, by umożliwić komukolwiek oglądanie transmisji poza danym obszarem. W konsekwencji organizacje te mają w szczególności zakaz dostarczania urządzeń dekodujących pozwalających na dekodowanie ich programów w celu używania ich poza obszarem, na jaki posiadają licencje.

B – Nadawanie spotkań „Premier League”

- 36 W ramach swej działalności FAPL odpowiedzialna jest również za organizację filmowania spotkań „Premier League” i transmitowanie sygnału organizacjom, które mają prawo je nadawać.
- 37 W tym celu obraz i otaczające go dźwięki nagrywane podczas spotkania są transmitowane do jednostki produkcyjnej, która dodaje logo, sekwencje wideo, grafikę ekranową, muzykę i komentarz w języku angielskim.
- 38 Sygnał jest przesyłany drogą satelitarną do telewizyjnej organizacji nadawczej, która dodaje swe własne logo i ewentualnie komentarze. Sygnał zostaje następnie skompresowany i zaszyfrowany, a później transmitowany drogą satelitarną do abonenta, który odbiera go za pomocą anteny satelitarnej. Wreszcie sygnał jest dekodowany i dekompresowany w dekodерze satelitarnym wymagającym dla działania urządzenia dekodującego takiego jak karta do dekodera.

- 39 W Grecji licencjobiorcą w umowie sublicencji na nadawanie spotkań „Premier League” jest NetMed Hellas. Spotkania są nadawane na kanałach „SuperSport” platformy „NOVA”, której właścicielem i operatorem jest Multichoice Hellas.
- 40 Telewizjowicze będący abonentami pakietu satelitarnego NOVA mają dostęp do wspomnianych kanałów. Każdy abonent musi być w stanie podać nazwisko i adres oraz numer telefonu w Grecji. Abonament można podpisać dla celów prywatnych lub handlowych.
- 41 W okresie wystąpienia okoliczności spraw przed sądami krajowymi wyłącznym licencjobiorcą na nadawanie na żywo spotkań „Premier League” w Zjednoczonym Królestwie była BSkyB Ltd. Jeżeli osoba fizyczna lub prawna pragnie transmitować w Zjednoczonym Królestwie spotkania „Premier League”, musi podpisać abonament handlowy z tą spółką.
- 42 Niemniej jednak pewne lokale gastronomiczne w Zjednoczonym Królestwie rozpoczęły wykorzystywanie zagranicznych urządzeń dekodujących w celu uzyskania dostępu do spotkań „Premier League”. Kupują one u dystrybutora kartę i dekodery umożliwiające odbiór kanału satelitarnego nadawanego w innym państwie członkowskim, takiego jak kanały NOVA, na które abonament jest korzystniejszy w porównaniu z abonamentem BSkyB Ltd. Takie karty do dekodery wyprodukowano i sprzedawano za zezwoleniem usługodawcy, lecz następnie były one wykorzystywane w sposób niedozwolony, ponieważ nadawcy uzależnili ich dostawę od warunku – zgodnie ze zobowiązaniami opisanymi w pkt 35 niniejszego wyroku – iż klienci nie będą wykorzystywać tych kart poza obszarem danego kraju.
- 43 FAPL uznała, że takie działania szkodzą jej interesom, gdyż godzą w wyłączność praw udzielonych na podstawie licencji na danym obszarze i w konsekwencji w wartość tych praw. Telewizyjna organizacja nadawcza sprzedająca najtańsze karty do dekodery ma bowiem potencjał, by w praktyce stać się telewizyjną organizacją nadawczą na skalę europejską, czego konsekwencją byłoby, iż prawa nadawcze w Unii Europejskiej musiałyby być przyznawane na skalę europejską. Spowodowałoby to znaczne straty w dochodach zarówno FAPL, jak też telewizyjnych organizacji nadawczych oraz zmniejszyło podstawy rentowności świadczonych przez nie usług.
- 44 W konsekwencji FAPL i in. wniesli do High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division w sprawie C-403/08 trzy skargi uważane przez nie za wiodące. Dwie z tych skarg dotyczą QC Leisure, D. Richardsona, AV Station i M. Chamberlaina, którzy dostarczają do lokali gastronomicznych sprzęt i karty do dekodery satelitarnych pozwalające na odbiór programów zagranicznych nadawców, w tym NOVA, którzy transmitują na żywo spotkania „Premier League”.
- 45 Trzecia skarga dotyczy M. Maddena, SR Leisure Ltd, P.G.C. Houghtona i D. Owena, posiadaczy lub menedżerów czterech lokali gastronomicznych, w których wyświetlano na żywo spotkania „Premier League” z wykorzystaniem zagranicznego urządzenia dekodującego.

- 46 FAPL i in. twierdzą, że te cztery osoby naruszają ich prawa chronione w art. 298 Copyright, Designs and Patents Act 1988, ponieważ dokonują transakcji handlowych lub w przypadku pozwanych w trzeciej sprawie posiadają w celach handlowych zagraniczne urządzenia dekodujące zaprojektowane lub przystosowane, aby umożliwić dostęp do usług FAPL i in. bez zezwolenia.
- 47 Ponadto pozwani w trzeciej sprawie naruszają prawa autorskie FAPL i in., tworząc kopie utworów w ramach wewnętrznego działania dekodera satelitarnego i wyświetlając utwory na ekranie oraz publicznie wykonując, transmitując lub pokazując utwory i udostępniając je publicznie.
- 48 Co więcej, QC Leisure i AV Station naruszają prawa autorskie, pozwalając na popełnianie czynów przez pozwanych w trzeciej sprawie oraz przez inne osoby, którym dostarczyły karty do dekodatorów.
- 49 Według QC Leisure i in. skargi są bezzasadne, ponieważ pozwani ci nie wykorzystują pirackich kart do dekodatorów, jako że wszystkie omawiane karty były dystrybuowane i wprowadzone do obrotu w innym państwie członkowskim przez zainteresowaną telewizyjną organizację nadającą przez satelitę.
- 50 W sprawie C-429/08 menedżer lokalu gastronomicznego K. Murphy uzyskała kartę do dekodera NOVA po to, by wyświetlać spotkania „Premier League”.
- 51 Agenci MPS będącej organizacją, której FAPL zleciła przeprowadzenie kampanii ścigania karnego wymierzonej w menedżerów lokali gastronomicznych, którzy używają zagranicznych urządzeń dekodujących, stwierdzili, że w lokalu gastronomicznym K. Murphy odbierane były przekazy ze spotkań „Premier League” transmitowane przez NOVA.
- 52 W konsekwencji MPS pozwała K. Murphy przed Portsmouth Magistrates’ Court, który uznał ją winną dwóch przestępstw określonych w art. 297 ust. 1 Copyright, Designs and Patents Act 1988, ponieważ nieuczciwie odbierała program objęty usługą nadawczą świadczoną z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa z zamiarem uniknięcia uiszczenia jakiejkolwiek opłaty mającej zastosowanie do odbioru nadawanych programów.
- 53 Po oddaleniu zasadniczo przez Portsmouth Crown Court odwołania K. Murphy od skazującego ją wyroku wniosła ona skargę kasacyjną do High Court of Justice, broniąc stanowiska analogicznego do stanowiska przyjętego przez QC Leisure i in.
- 54 W tych okolicznościach High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division postanowił zawiesić postępowanie w sprawie C-403/08 i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1 a) W przypadku gdy urządzenie dostępu warunkowego jest wykonane przez świadczącego usługi lub za jego zezwoleniem i sprzedawane z ograniczeniem do korzystania z urządzenia tylko w celu uzyskania dostępu do chronionej usługi w określonych okolicznościach, czy urządzenie to staje się »nielegalnym urządzeniem« w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy [o warunkowym dostępie], jeśli jest wykorzystywane do uzyskania dostępu do tej chronionej usługi w miejscu, w sposób, lub przez osobę spoza zakresu objętego zezwoleniem świadczącego usługi?

b) Jak należy rozumieć sformułowanie »zaprojektowane lub przystosowane« użyte w art. 2 lit. e) tej dyrektywy?

2) Gdy pierwszy świadczący usługi przekazuje zawartość programu w formie kodowanej do drugiego świadczącego usługi, który transmituje tę zawartość na podstawie dostępu warunkowego, jakie czynniki powinny być brane pod uwagę przy określaniu, czy interes pierwszego świadczącego usługi doznał uszczerbku w rozumieniu art. 5 dyrektywy [o dostępie warunkowym]?

W szczególności:

W przypadku gdy pierwsze przedsiębiorstwo przekazuje zawartość programu (składającą się z obrazu, otaczających dźwięków i komentarza w języku angielskim) w postaci kodowanej do drugiego przedsiębiorstwa, które z kolei transmituje zawartość programu dla publiczności (dodając do niego swoje logo oraz ewentualnie dodatkową ścieżkę dźwiękową z komentarzem):

a) czy przekaz dokonany przez pierwsze przedsiębiorstwo stanowi chronioną usługę »nadawania programów telewizyjnych« w rozumieniu art. 2 lit. a) dyrektywy [o dostępie warunkowym] i art. 1 lit. a) dyrektywy [telewizja bez granic]?

b) czy aby pierwsze przedsiębiorstwo mogło być uznane za świadczącego chronioną usługę »nadawania programów telewizyjnych« w rozumieniu art. 2 lit. a) tiret pierwsze dyrektywy [o warunkowym dostępie], musi ono być telewizyjną organizacją nadawczą w rozumieniu art. 1 lit. b) dyrektywy [telewizja bez granic]?

c) czy art. 5 dyrektywy [o warunkowym dostępie] należy rozumieć w ten sposób, że przyznaje on prawo do wystąpienia z powództwem cywilnym pierwszemu przedsiębiorstwu w odniesieniu do nielegalnych urządzeń, które udostępniły program transmitowany przez drugiego przedsiębiorcę:

i) ze względu na to, że należy uznać, iż takie urządzenia poprzez sygnał telewizyjny udostępniają usługi świadczone przez pierwsze przedsiębiorstwo,

ii) ze względu na to, że pierwsze przedsiębiorstwo jest świadczącym chronioną usługę, którego interes doznał uszczerbku w wyniku działalności mającej charakter naruszenia (ponieważ takie urządzenia umożliwiają nieuprawniony dostęp do chronionej usługi świadczonej przez drugie przedsiębiorstwo)?

d) czy dla odpowiedzi na pytanie drugie lit. c) ma znaczenie, czy przedsiębiorstwa pierwsze i drugie używają różnych systemów dekodujących i urządzeń dostępu warunkowego?

3) Czy posiadanie w celach handlowych w rozumieniu art. 4 lit. a) dyrektywy [o dostępie warunkowym] odnosi się tylko do posiadania w celu dokonania transakcji handlowej (np. sprzedaży) dotyczącej nielegalnych urządzeń, czy też rozciąga się ono również na posiadanie urządzenia przez użytkownika końcowego w związku z jakąkolwiek działalnością gospodarczą?

4) W przypadku gdy sekwencyjne fragmenty filmu, utworu muzycznego lub nagrania dźwiękowego (w niniejszej sprawie cyfrowego wideogramu i audiogramu) zostały stworzone (i) w pamięci dekodera (ii) lub w przypadku filmu na ekranie telewizyjnym, a cały utwór jest zwielokrotniony, jeśli sekwencyjne fragmenty traktowane są jako całość, lecz jedynie ograniczona liczba fragmentów istnieje w danym momencie:

a) czy kwestia, czy utwory te zostały zwielokrotnione w całości, czy częściowo, może zostać rozstrzygnięta w oparciu o krajowe przepisy prawa autorskiego dotyczące zwielokrotniania utworu chronionego prawem autorskim, mającego charakter naruszenia, czy też należy rozstrzygnąć ją w drodze wykładni art. 2 dyrektywy [o prawie autorskim]?

b) jeśli należy ją rozstrzygnąć w drodze wykładni art. 2 dyrektywy [o prawie autorskim], to czy sąd krajowy powinien traktować wszystkie fragmenty każdego utworu jako całość, czy też tylko tę ograniczoną liczbę fragmentów, która istnieje w danym momencie? Jeśli to drugie, to jaki test powinien zastosować sąd krajowy, aby stwierdzić, czy utwory te zostały zwielokrotnione częściowo w rozumieniu tego artykułu?

c) Czy prawo do zwielokrotniania utworu określone we [wspomnianym] art. 2 rozciąga się na tworzenie obrazów, które mają charakter przejściowy, na ekranie telewizora?

5 a) Czy kopie utworu stworzonego w dekodrze telewizji satelitarnej lub na ekranie telewizora podłączonego do takiego dekodera, mające charakter przejściowy, których jedynym celem jest umożliwienie korzystania z utworu, które nie jest ponadto w inny sposób ograniczone przez prawo, posiadają odrębne znaczenie ekonomiczne w rozumieniu art. 5 ust. 1 dyrektywy [o prawie autorskim] ze względu na fakt, że takie kopie stanowią jedyną podstawę do umożliwienia podmiotowi praw uzyskania wynagrodzenia za korzystanie z tych praw?

b) Czy na odpowiedź na pytanie piąte lit. a) ma wpływ (i) czy przejściowe kopie mają jakąś samoistną wartość, (ii) czy przejściowe kopie stanowią niewielką część zbioru utworów lub inny przedmiot, z którego korzystanie jest skądinąd dozwolone bez naruszenia praw autorskich, albo (iii) czy licencjobiorca wyłączny podmiotu praw z innego państwa członkowskiego otrzymał już wynagrodzenie za korzystanie z utworu w tym innym państwie członkowskim?

6) a) Czy utwór chroniony prawem autorskim należy uważać za publicznie udostępniony drogą przewodową lub bezprzewodową w rozumieniu art. 3 dyrektywy [o prawie autorskim], gdy przekaz satelitarny odbierany jest w miejscu prowadzenia działalności gospodarczej (na przykład w barze) i udostępniany czy też pokazywany w tym miejscu na pojedynczym ekranie telewizyjnym oraz przy użyciu głośników obecnym tam osobom?

b) Czy dla udzielenia odpowiedzi na pytanie szóste lit. a) ma znaczenie, czy:

i) obecne tam osoby stanowią nową publiczność niebraną pod uwagę przez organizację nadawczą (w niniejszej sprawie ze względu na to, że domowa karta do dekodera przeznaczona do użytku w jednym państwie członkowskim jest używana dla widowni komercyjnej w innym państwie członkowskim)?

ii) obecne tam osoby nie są zgodnie z prawem krajowym widownią opłacającą oglądanie programu?

iii) sygnał telewizyjny jest odbierany za pomocą anteny lub anteny satelitarnej umieszczonej na dachu lub w bezpośrednim sąsiedztwie budynku, w którym znajduje się odbiornik telewizyjny?

c) Jeśli odpowiedź na którąkolwiek z części pytania szóstego lit. b) jest twierdząca, jakie czynniki należy brać pod uwagę przy określaniu, czy zaistniało udostępnienie utworu pochodzącego z miejsca, gdzie widownia nie jest obecna?

7) Czy jest zgodny z dyrektywą [o przekazie satelitarnym] i z art. 28 WE, 30 WE i 49 WE krajowy przepis prawa autorskiego, który stanowi, że jeśli przejściowe kopie utworów włączonych do przekazu satelitarnego są stworzone w dekodерze satelitarnym lub na ekranie telewizyjnym, dochodzi do naruszenia prawa autorskiego zgodnie z prawem kraju, w którym transmisja jest odbierana? Czy ma znaczenie, że transmisja jest dekodowana przy użyciu karty do dekodera wydanej przez świadczącego usługi przekazu satelitarnego w innym państwie członkowskim, pod warunkiem że karta ta jest przeznaczona jedynie do użytku w tym innym państwie członkowskim?

8 a) Jeżeli odpowiedź na pytanie pierwsze brzmi, że urządzenie dostępu warunkowego wykonane przez świadczącego usługi lub za jego zezwoleniem staje się nielegalnym urządzeniem w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy [o warunkowym dostępie], jeśli jest wykorzystywane, poza zakresem zezwolenia świadczącego usługi, do uzyskania dostępu do tej chronionej usługi, jaki jest szczególny przedmiot tego prawa przez odniesienie do jego zasadniczej funkcji, jaką przewiduje dyrektywa o warunkowym dostępie?

b) Czy art. 28 WE lub 49 WE sprzeciwiają się wprowadzeniu w życie w pierwszym państwie członkowskim przepisu prawa krajowego, który zabrania przywozu i sprzedaży kart do dekodерów satelitarnych, wydanych przez świadczącego usługi przekazu satelitarnego w innym państwie członkowskim, pod warunkiem że karty te są przeznaczone jedynie do użytku w tym innym państwie członkowskim?

c) Czy dla odpowiedzi ma znaczenie, że karta do dekodерów satelitarnych przeznaczona jest jedynie do użytku domowego i prywatnego w tym innym państwie członkowskim, natomiast jest używana do celów handlowych w pierwszym państwie członkowskim?

9) Czy art. 28 WE i 30 WE lub 49 WE sprzeciwiają się wprowadzeniu w życie przepisu krajowego prawa autorskiego, który zabrania publicznego wykonywania lub odtwarzania utworu muzycznego, jeśli utwór ten stanowi część chronionej usługi, dostępnej i publicznie odtwarzanej przy użyciu karty do dekodерów satelitarnych wydanej przez świadczącego usługi przekazu satelitarnego w innym państwie członkowskim, pod warunkiem że karta ta przeznaczona jest jedynie do użytku w tym innym państwie członkowskim? Czy ma znaczenie, że utwór muzyczny jest nieistotnym elementem chronionej usługi jako całości i pokazywanie lub odtwarzanie pozostałych elementów tej usługi nie jest zabronione krajowym prawem autorskim?

10) W przypadku gdy dostawca treści programu zawiera kolejne umowy licencyjne na wyłączność, z których każda dotyczy terytorium jednego lub większej liczby państw członkowskich, na podstawie których organizacja nadawcza uzyskuje licencję na nadawanie treści programu tylko na tym terytorium (w tym również w przekazie satelitarnym) oraz zobowiązany jest zapobiec używaniu swoich kart do dekodерów satelitarnych, umożliwiających odbiór treści programu będącej przedmiotem licencji poza terytorium objętym umową licencji, jaki test prawny powinien zastosować sąd krajowy i jakie okoliczności powinien wziąć pod uwagę przy ocenie, czy takie umowne ograniczenie jest sprzeczne z zakazem ustanowionym w art. 81 ust. 1 WE?

W szczególności:

a) Czy art. 81 ust. 1 WE należy rozumieć w ten sposób, że znajduje on zastosowanie wobec takiego zobowiązania jedynie ze względu na to, że może ono mieć na celu uniemożliwienie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji?

b) Jeśli tak, to czy należy również wykazać, że takie zobowiązanie umowne w sposób zauważalny uniemożliwia, ogranicza lub zakłóca konkurencję, aby znalazło się ono w zakresie zakazu wynikającego z art. 81 ust. 1 WE?”.

55 High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division, Queen’s Bench Division (Administrative Court) postanowił zawiesić postępowanie w sprawie C-429/08 i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) W jakich okolicznościach urządzenie dostępu warunkowego jest »urządzeniem nielegalnym« w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy [o warunkowym dostępie]?

2) W szczególności czy urządzenie dostępu warunkowego jest »urządzeniem nielegalnym«, jeżeli zostało nabyte w okolicznościach, w których:

i) urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie dostarczone z zastrzeżeniem ograniczonego upoważnienia umownego do używania tego urządzenia do uzyskania dostępu do chronionej usługi jedynie w pierwszym państwie członkowskim, a zostało użyte w celu uzyskania dostępu do tejże chronionej usługi odbieranej w innym państwie członkowskim; lub

ii) urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie uzyskane lub udostępnione po przedstawieniu nieprawdziwego nazwiska i adresu zamieszkania w pierwszym państwie członkowskim, a tym samym z obejściem umownych ograniczeń terytorialnych nałożonych na wywóz takich urządzeń dokonywany w celu korzystania z nich poza terytorium pierwszego państwa członkowskiego; lub

iii) urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie dostarczone z zastrzeżeniem warunku umownego, że będzie ono przeznaczone wyłącznie do użytku domowego lub prywatnego, a nie w celach gospodarczych (gdyż w takim przypadku pobierana jest wyższa opłata abonamentowa), lecz było używane na terytorium Zjednoczonego Królestwa w celach gospodarczych, a mianowicie do wyświetlania »na żywo« meczów piłkarskich w lokalu gastronomicznym?

3) Jeżeli na którąkolwiek z części pytania drugiego udzielona zostanie odpowiedź przecząca, to czy art. 3 ust. 2 tej dyrektywy sprzeciwia się temu, aby państwo członkowskie powoływało się na przepis prawa krajowego zabraniający używania takich urządzeń dostępu warunkowego w okolicznościach wskazanych wyżej w pytaniu drugim?

4) Jeżeli na którąkolwiek z części pytania drugiego udzielona zostanie odpowiedź przecząca, to czy art. 3 ust. 2 tej dyrektywy jest nieważny:

a) ze względu na to, że jest on dyskryminujący lub nieproporcjonalny; lub

b) ze względu na to, że stoi on w sprzeczności z wynikającymi z traktatu swobodami przepływu; lub

c) z jakiegokolwiek innego powodu?

5) Gdyby na pytanie drugie została udzielona odpowiedź twierdząca, to czy art. 3 ust. 1 i art. 4 tej dyrektywy są nieważne ze względu na to, że mają one na celu wprowadzenie względem państw członkowskich wymogu nałożenia ograniczeń w odniesieniu do przywozu »urządzeń nielegalnych« z innych państw członkowskich, a także dokonywania innych transakcji, których są one przedmiotem, w sytuacji gdy urządzenia te mogą być zgodnie z prawem przywożone lub używane w celu odbioru transgranicznych usług przekazu satelitarnego w oparciu o reguły dotyczące swobodnego przepływu towarów określone w art. 28 WE i 30 WE lub swobody świadczenia i korzystania z usług przewidzianej w art. 49 WE?

6) Czy art. 28 WE, 30 WE lub 49 WE sprzeciwiają się stosowaniu przepisów prawa krajowego (takich jak art. 297 Copyright, Designs and Patents Act 1988), które za przestępstwo uznaje czyn polegający na nieuczciwym odbieraniu programu objętego usługą nadawczą świadczoną z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa, z zamiarem uniknięcia uiszczenia jakiegokolwiek opłaty pobieranej z tytułu odbioru tego programu, w którymkolwiek z następujących przypadków:

i) gdy urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie dostarczone z zastrzeżeniem ograniczonego upoważnienia umownego do używania tego urządzenia dla uzyskania dostępu do chronionej usługi jedynie w pierwszym państwie członkowskim, a zostało użyte w celu uzyskania dostępu do tejże chronionej usługi odbieranej w innym państwie członkowskim (w tym przypadku w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej); lub

ii) gdy urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie uzyskane lub udostępnione po przedstawieniu nieprawdziwego nazwiska i adresu zamieszkania w pierwszym państwie członkowskim, a tym samym z obejściem umownych ograniczeń terytorialnych nałożonych na wywóz takich urządzeń dokonywany w celu korzystania z nich poza terytorium pierwszego państwa członkowskiego; lub

iii) urządzenie dostępu warunkowego zostało wytworzone przez usługodawcę lub za jego zgodą i pierwotnie dostarczone z zastrzeżeniem warunku umownego, że będzie ono przeznaczone wyłącznie do użytku domowego lub prywatnego, a nie w celach gospodarczych (gdyż w takim przypadku pobierana jest wyższa opłata abonamentowa), lecz było używane na terytorium Zjednoczonego Królestwa w celach gospodarczych, a mianowicie do wyświetlania »na żywo« meczów piłkarskich w lokalu gastronomicznym?

7) Czy stosowanie kwestionowanych przepisów prawa krajowego jest wykluczone, tak czy inaczej, ze względu na sprzeczną z art. 12 WE dyskryminację lub na innej podstawie, ponieważ prawo krajowe ma zastosowanie do programów objętych usługą nadawczą świadczoną z miejsca położonego na terytorium Zjednoczonego Królestwa, ale nie z jakiegokolwiek innego państwa członkowskiego?

8) Jeżeli dostawca treści programowej zawrze szereg wyłącznych umów licencyjnych dotyczących terytorium jednego lub większej liczby państw członkowskich, zgodnie z którymi organizacja nadawcza będzie uprawniona do nadawania tej treści programowej wyłącznie na tym terytorium (w tym także drogą satelitarną) i każda z tych umów licencyjnych zobowiąże organizację nadawczą do uniemożliwienia wykorzystania poza objętym licencją terytorium kart do dekodowników satelitarnych umożliwiających odbiór licencjonowanych treści programowych, jakimi kryteriami prawnymi winien posłużyć się sąd krajowy i jakie okoliczności winien on wziąć pod uwagę w celu rozstrzygnięcia, czy to ograniczenie umowne pozostaje w sprzeczności z zakazem nałożonym przez art. 81 ust. 1 WE?

W szczególności:

a) Czy należy dokonywać wykładni art. 81 ust. 1 WE, zgodnie z którą ma on zastosowanie do rzeczowego zobowiązania jedynie z tego względu, iż uważa się je za mające na celu zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji?

b) Jeżeli tak, to czy dla objęcia tego zobowiązania umownego zakazem wyrażonym w art. 81 ust. 1 WE należy także wykazać, iż zobowiązanie to w istotny sposób zapobiega konkurencji, ogranicza ją lub zakłóca?”.

- 56 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 3 grudnia 2008 r. sprawy C-403/08 i C-429/08 zostały połączone do celów procedury pisemnej i ustnej oraz w celu wydania wyroku.

III – W przedmiocie pytań prejudycjalnych

A – W przedmiocie przepisów dotyczących odbioru kodowanych programów pochodzących z innych państw członkowskich

1. Uwagi wstępne

- 57 Przede wszystkim należy sprecyzować, że niniejsze sprawy dotyczą jedynie publicznego przekazu satelitarnego programów zawierających spotkania „Premier League” przez organizacje nadawcze takie jak Multichoice Hellas. Tym samym jedyną częścią przekazu audiowizualnego mającą znaczenie w niniejszej sprawie jest część polegająca na publicznym przekazie tych programów przez organizacje nadawcze zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy o przekazie satelitarnym, przy czym operacji tej dokonuje się z państwa członkowskiego, w którym sygnały będące nośnikami programu są wprowadzane do zamkniętego łańcucha przekazu satelitarnego (zwanego dalej „państwem członkowskim emisji programu”), którym w niniejszej sprawie jest w szczególności Republika Grecka.
- 58 Natomiast część przekazu dokonywana na wcześniejszym etapie, pomiędzy FAPL a tymi organizacjami i polegająca na transmisji danych audiowizualnych zawierających te spotkania, nie ma znaczenia w niniejszej sprawie, przy czym może ona zresztą być dokonywana przy użyciu innych środków telekomunikacji niż te wykorzystywane przez strony w postępowaniach przed sądami krajowymi.
- 59 Następnie z akt sprawy wynika, że zgodnie z umowami licencyjnymi zawartymi pomiędzy FAPL i zainteresowanymi organizacjami nadawczymi omawiane programy są skierowane jedynie do publiczności państwa członkowskiego emisji programu i że organizacje te muszą zapewnić, aby transmisje satelitarne mogły być odbierane jedynie w tym państwie. W konsekwencji wspomniane organizacje muszą kodować ich transmisje i dostarczać urządzenia dekodujące wyłącznie osobom zamieszkującym na terytorium państwa członkowskiego emisji programu.
- 60 Wreszcie bezsporne jest, iż właściciele lokali gastronomicznych używają takich urządzeń dekodujących poza terytorium tego państwa członkowskiego, a więc wbrew woli organizacji nadawczych.

- 61 W tym kontekście sądy krajowe zastanawiają się w pierwszej części ich pytań, czy taki sposób używania urządzeń dekodujących jest objęty dyrektywą o warunkowym dostępie i jaki jest jej wpływ na ten sposób używania. Następnie w wypadku gdyby rzeczony aspekt nie był zharmonizowany przez tę dyrektywę, sądy te usiłują dowiedzieć się, czy art. 34 TFUE, 36 TFUE, 56 TFUE i 101 TFUE stoją na przeszkodzie przepisom krajowym i umowom licencyjnym zabraniającym używania zagranicznych urządzeń dekodujących.

2. Dyrektywa o warunkowym dostępie

- a) W przedmiocie wykładni pojęcia nielegalnego urządzenia w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy o warunkowym dostępie (pierwsze pytanie w sprawie C-403/08 oraz pytania pierwsze i drugie w sprawie C-429/08)
- 62 W pytaniach tych sądy krajowe starają się zasadniczo dowiedzieć, czy wykładni pojęcia nielegalnego urządzenia w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy o warunkowym dostępie należy dokonywać w ten sposób, iż obejmuje ono również zagraniczne urządzenia dekodujące, w tym urządzenia uzyskane lub aktywowane w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu oraz urządzenia używane z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych.
- 63 W tym względzie należy przypomnieć po pierwsze, że art. 2 lit. e) dyrektywy o warunkowym dostępie definiuje pojęcie nielegalnego urządzenia jako wyposażenie lub oprogramowanie zaprojektowane lub przystosowane do udostępniania usług chronionych w zrozumiałej formie bez zezwolenia świadczącego usługi.
- 64 Brzmienie to ogranicza się tym samym do wyposażenia będącego przedmiotem ręcznych lub zautomatyzowanych operacji przed rozpoczęciem używania i umożliwiającego odbiór chronionych usług bez zgody świadczącego usługi. W konsekwencji brzmienie to odnosi się jedynie do wyposażenia wyprodukowanego, przerobionego, przystosowanego lub ponownie przystosowanego bez pozwolenia świadczącego usługi i nie obejmuje używania zagranicznych urządzeń dekodujących.
- 65 Po drugie, należy zaznaczyć, że motywy 6 i 13 dyrektywy o warunkowym dostępie wyjaśniające pojęcie nielegalnego urządzenia nawiązują do konieczności zwalczania nielegalnych urządzeń „umożliwiających dostęp bez opłaty” do chronionych usług i do walki z wprowadzaniem do obrotu nielegalnych urządzeń, które umożliwiają lub ułatwiają „obchodzenie wszelkich środków technologicznych bez upoważnienia”, powziętych w celu ochrony opłaty za legalnie świadczone usługi.
- 66 Tymczasem w kategorii tej nie mieszczą się ani zagraniczne urządzenia dekodujące, ani urządzenia uzyskane lub aktywowane w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu, ani urządzenia używane z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych.

Wszystkie te urządzenia są bowiem produkowane i wprowadzane do obrotu za zezwoleniem świadczącego usługi, nie umożliwiają dostępu bez opłaty do chronionych usług ani nie umożliwiają lub ułatwiają obchodzenia środków technologicznych powziętych w celu ochrony opłaty za te usługi, zważywszy, iż w państwie członkowskim, w którym wprowadzono je do obrotu, opłata została uiszczona.

- 67 W świetle powyższego na zadane pytania należy odpowiedzieć, że wykładni pojęcia nielegalnego urządzenia w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy o warunkowym dostępie należy dokonywać w ten sposób, iż nie obejmuje ono ani zagranicznych urządzeń dekodujących, ani urządzeń uzyskanych lub aktywowanych w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu, ani urządzeń używanych z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych.
- b) W przedmiocie wykładni art. 3 ust. 2 dyrektywy o warunkowym dostępie (pytanie trzecie w sprawie C-429/08)
- 68 W pytaniu tym sąd krajowy zasadniczo stara się ustalić, czy art. 3 ust. 2 dyrektywy o warunkowym dostępie stoi na przeszkodzie przepisom krajowym zabraniającym używania zagranicznych urządzeń dekodujących, w tym urządzeń uzyskanych lub aktywowanych w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu lub urządzeń używanych z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych.
- 69 Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy o warunkowym dostępie, bez uszczerbku dla art. 3 ust. 1, państwa członkowskie nie mogą ograniczać swobody świadczenia usług chronionych ani swobodnego przepływu urządzeń dostępu warunkowego z powodów należących do dziedziny regulowanej przez tę dyrektywę.
- 70 W tym zakresie należy zaznaczyć, że ten ostatni przepis nakłada obowiązki w dziedzinie regulowanej przez dyrektywę o warunkowym dostępie – określonej w jej art. 2 lit. f) jako wszelkie przepisy odnoszące się do nielegalnej działalności, o której mowa w jej art. 4 – wymagając zwłaszcza, aby państwa członkowskie podjęły środki niezbędne dla zakazu na ich terytorium rodzajów działalności wymienionych w tym art. 4.
- 71 Jednakże art. 4 dotyczy jedynie rodzajów działalności, które mają charakter naruszenia, ponieważ łączą się z używaniem nielegalnych urządzeń w rozumieniu tej dyrektywy.
- 72 Tymczasem zagraniczne urządzenia dekodujące, w tym urządzenia uzyskane lub aktywowane w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu oraz urządzenia używane z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych nie są – jak wynika z pkt 62–66 niniejszego wyroku – takimi nielegalnymi urządzeniami.
- 73 W konsekwencji ani rodzaje działalności łączące się z używaniem tych urządzeń, ani przepisy krajowe zabraniające tych rodzajów działalności nie są objęte dziedziną regulowaną przez dyrektywę o warunkowym dostępie.

- 74 W tych okolicznościach na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 3 ust. 2 dyrektywy o warunkowym dostępie nie stoi na przeszkodzie przepisom krajowym zabraniającym używania zagranicznych urządzeń dekodujących, w tym urządzeń uzyskanych lub aktywowanych w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu lub urządzeń używanych z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych, ponieważ takie przepisy nie są objęte dziedziną regulowaną przez tę dyrektywę.
- c) W przedmiocie pozostałych pytań dotyczących dyrektywy o warunkowym dostępie
- 75 Z uwagi na odpowiedzi, jakich udzielono na pierwsze pytanie w sprawie C-403/08 oraz na pytania od pierwszego do trzeciego w sprawie C-429/08, nie należy badać pytań drugiego, trzeciego i ósmego lit. a) w sprawie C-403/08 ani pytań czwartego i piątego w sprawie C-429/08.
3. Postanowienia TFUE w dziedzinie swobodnego przepływu towarów i usług
- a) W przedmiocie zakazu przywozu, sprzedaży i używania zagranicznych urządzeń dekodujących [ósmie pytanie lit. b) i pierwsza część pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 oraz szóste pytanie pkt i) w sprawie C-429/08]
- 76 W pytaniach tych sądy krajowe zasadniczo zmierzają do ustalenia, czy wykładni art. 34 TFUE, 36 TFUE i 56 TFUE należy dokonywać w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego delegalizującym przywóz, sprzedaż i używanie w tym państwie członkowskim zagranicznych urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do kodowanej usługi przekazu satelitarnej pochodzącej z innego państwa członkowskiego i zawierającej przedmioty objęte ochroną na podstawie przepisów tego pierwszego państwa.
- i) W przedmiocie określenia mających zastosowanie postanowień
- 77 Przepisy krajowe takie jak te będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi dotyczą zarówno transgranicznego świadczenia usług kodowanego przekazu, jak też przepływu w Unii zagranicznych urządzeń dekodujących umożliwiających dekodowanie tych usług. W tych okolicznościach pojawia się kwestia, czy przepisy te należy badać pod kątem swobody świadczenia usług, czy też pod kątem swobodnego przepływu towarów.
- 78 W tym względzie z orzecznictwa wynika, że jeżeli dany przepis prawa krajowego wiąże się zarówno ze swobodnym przepływem towarów, jak i ze swobodą świadczenia usług, to Trybunał poddaje go analizie zasadniczo pod kątem jednej tylko z tych dwu podstawowych swobód, jeżeli okaże się, że jedna z nich ma zupełnie drugorzędne znaczenie w stosunku do drugiej i można ją z tą drugą powiązać (zob. podobnie wyroki: z dnia 24 marca 1994 r. w sprawie C-275/92 Schindler, Rec. s. I-1039, pkt 22; z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie C-108/09 Ker-Optika, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, pkt 43).

- 79 Jednakże w dziedzinie telekomunikacji te dwa aspekty są często ze sobą blisko związane i niemożliwe jest uznanie jednego za zupełnie drugorzędny w stosunku do drugiego. Dzieje się tak w szczególności w sytuacji, gdy przepisy krajowe normują dostawę wyposażenia telekomunikacyjnego takiego jak urządzenia dekodujące w celu sprecyzowania wymogów, którym wyposażenie to musi odpowiadać, lub określenia warunków, na jakich może być ono sprzedawane, z uwagi na co w takim wypadku dwie podstawowe wolności należy badać równocześnie (zob. podobnie wyrok z dnia 22 stycznia 2002 r. w sprawie C-390/99 Canal Satélite Digital, Rec. s. I-607, pkt 29–33).
- 80 Niemniej jednak, w sytuacji gdy przepisy dotyczą działalności, która jest szczególnie wyrazista w zakresie usług świadczonych przez podmioty gospodarcze, podczas gdy dostawa wyposażenia telekomunikacyjnego wiąże się z nią w sposób zupełnie drugorzędny, działalność tę należy badać w świetle samej swobody świadczenia usług.
- 81 Jest tak zwłaszcza w sytuacji, gdy udostępnienie takiego wyposażenia stanowi tylko konkretny sposób organizacji lub funkcjonowania takiej usługi i gdy działalność ta nie jest sama w sobie celem, lecz ma umożliwić korzystanie z tej usługi. W tych okolicznościach działalność polegająca na udostępnianiu takiego wyposażenia nie może być oceniana niezależnie od działalności łączącej się z usługą, z którą powiązana jest ta pierwsza działalność (zob. analogicznie ww. wyrok w sprawie Schindler, pkt 22, 25).
- 82 W sprawach będących przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi należy zaznaczyć, że przepisy krajowe nie mają za przedmiot urządzeń dekodujących w celu określenia wymogów, którym muszą one odpowiadać, lub warunków, na jakich mogą być one sprzedawane. Przepisy te dotyczą ich jedynie jako instrumentu umożliwiającego abonentom korzystanie z kodowanych usług nadawczych.
- 83 Zważywszy, że przepisy te dotyczą przede wszystkim swobody świadczenia usług, podczas gdy aspekt swobodnego przepływu towarów okazuje się zupełnie drugorzędny w stosunku do swobody świadczenia usług, wspomniane przepisy należy oceniać pod kątem tej ostatniej swobody.
- 84 Z powyższego wynika, iż przepisy takie należy badać w świetle art. 56 TFUE.
- ii) W przedmiocie istnienia ograniczenia swobody świadczenia usług
- 85 Artykuł 56 TFUE wymaga zniesienia jakichkolwiek ograniczeń swobody świadczenia usług, nawet gdy ograniczenia te są stosowane bez różnicy zarówno w stosunku do krajowych usługodawców, jak i usługodawców z innych państw członkowskich, jeżeli są w stanie zakazać, utrudnić lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim, gdzie zgodnie z przepisami świadczy on takie same usługi. Ponadto ze swobody świadczenia usług korzystają zarówno usługodawca, jak i usługobiorca (zob. w szczególności wyrok z dnia 8 września 2009 r. w sprawie C-42/07 Liga Portuguesa de Futebol Profissional i Bwin International, Zb.Orz. s. I-7633, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 86 W sprawach przed sądami krajowymi przepisy krajowe zabraniają przywozu, sprzedaży i używania w tym państwie członkowskim zagranicznych urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do usług przekazu satelitarne pochodzących z innego państwa członkowskiego.
- 87 Tymczasem, jako że dostęp do usług przekazu satelitarne takich jak te będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi jest uwarunkowany posiadaniem takiego urządzenia, którego dostarczenie podlega ograniczeniu umownemu przewidującemu, iż może być ono używane jedynie na terytorium państwa członkowskiego emisji programu, omawiane przepisy krajowe stoją na przeszkodzie odbiorowi tych usług przez osoby zamieszkujące poza państwem członkowskim emisji programu, w tym przypadku w Zjednoczonym Królestwie. W konsekwencji skutkiem rzeczonych przepisów jest uniemożliwienie tym osobom dostępu do wspomnianych usług.
- 88 Przeszkoda w odbiorze takich usług znajduje pierwotne źródło rzeczywiście w umowach zawartych pomiędzy organizacjami nadawczymi i ich klientami, które z kolei odzwierciedlają klauzule dotyczące ograniczeń terytorialnych włączone do umów zawartych pomiędzy tymi organizacjami i podmiotami praw własności intelektualnej. Niemniej jednak, jako że rzeczone przepisy przyznają tym ograniczeniom ochronę prawną i wymagają ich przestrzegania pod groźbą kar cywilnych i pieniężnych, samo przez się ogranicza swobodę świadczenia usług.
- 89 W konsekwencji rzeczone przepisy stanowią ograniczenie swobody świadczenia usług zakazane przez art. 56 TFUE, chyba że mogą one zostać obiektywnie uzasadnione.
- iii) W przedmiocie uzasadnienia ograniczenia swobody świadczenia usług celem ochrony praw własności intelektualnej
- Uwagi przedłożone Trybunałowi
- 90 FAPL i in., MPS, rząd Zjednoczonego Królestwa oraz rządy francuski i włoski twierdzą, że ograniczenie kryjące się w przepisach będących przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi może być uzasadnione w świetle praw podmiotów praw własności intelektualnej, gdyż jest konieczne dla zapewniania ochrony odpowiedniego wynagrodzenia tych podmiotów, co wymaga, aby miały one prawo domagać się go w przypadku używania ich utworów i innych objętych ochroną przedmiotów w każdym państwie członkowskim i przyznawać wyłączność terytorialną.
- 91 W tym względzie zainteresowani uważają zwłaszcza, że w braku jakiegokolwiek ochrony tej wyłączności terytorialnej podmiotów praw własności intelektualnej nie byłby w stanie uzyskać odpowiednich opłat licencyjnych od organizacji nadawczych, gdyż transmisja na żywo spotkań sportowych utraciłaby część swej wartości. Organizacje nadawcze nie są bowiem zainteresowane nabyciem licencji poza terytorium państwa członkowskiego emisji programu. Nabycie licencji na terytoria wszystkich państw, w których zamieszkują potencjalni klienci, nie jest interesujące z finansowego punktu widzenia ze względu na niezmiernie wysoką cenę takich licencji. Organizacje te nabywają zatem licencje na nadawanie danych utworów na terytorium jednego państwa członkowskiego.

Tymczasem są one gotowe uiścić dodatkowo znaczne opłaty, pod warunkiem że mają gwarancję wyłączności terytorialnej, gdyż pozwala ona im odróżnić się od ich konkurentów i pozyskać dodatkowych klientów.

- 92 QC Leisure i in., K. Murphy, Komisja i Urząd Nadzoru EFTA podnoszą, że takie ograniczenie swobody świadczenia usług nadawczych nie może być uzasadnione, gdyż skutkuje wprowadzeniem barier na rynku wewnętrznym.

– Odpowiedź Trybunału

- 93 W celu zbadania uzasadnienia ograniczenia takiego jak to będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi należy przypomnieć, że takie ograniczenie gwarantowanej w traktacie podstawowej swobody nie może być uzasadnione, chyba że odpowiada nadrzędnym względom interesu ogólnego, jest odpowiednie do tego, by zapewnić osiągnięcie zamierzonego celu i nie wykracza poza to, co niezbędne do jego osiągnięcia (zob. podobnie wyrok z dnia 5 marca 2009 r. w sprawie C-222/07 UTECA, Zb.Orz. s. I-1407, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 94 Jeżeli chodzi przede wszystkim o dopuszczalne uzasadnienia, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że takie ograniczenie może być uzasadnione zwłaszcza nadrzędnymi względami interesu ogólnego polegającymi na ochronie praw własności intelektualnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 18 marca 1980 r. w sprawie 62/79 Coditel i in., zwany „wyrokiem w sprawie Coditel I”, Rec. s. 881, pkt 15, 16; a także z dnia 20 stycznia 1981 r. w sprawach połączonych 55/80 i 57/80 Musik-Vertrieb membran i K-tel International, Rec. s. 147, pkt 9, 12).
- 95 Na wstępie należy ustalić, czy FAPL wolno powoływać się na takie prawa mogące uzasadnić okoliczność, iż przepisy krajowe będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi wprowadzają ochronę na jej rzecz stanowiącą ograniczenie swobody świadczenia usług.
- 96 W tym względzie należy zaznaczyć, że FAPL nie może powoływać się na prawo autorskie w odniesieniu do samych spotkań „Premier League”, gdyż nie można kwalifikować ich jako „utworów”.
- 97 Aby bowiem dany przedmiot był kwalifikowany w ten sposób, musi on być oryginalny w tym sensie, że stanowi własną twórczość intelektualną jego autora (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie C-5/08 Infopaq International, Zb.Orz. s. I-6569, pkt 37).
- 98 Tymczasem spotkań sportowych nie sposób uważać za twórczość intelektualną, którą można zakwalifikować jako utwór w rozumieniu dyrektywy o prawie autorskim. Uwaga ta zachowuje ważność zwłaszcza w przypadku meczów piłkarskich podlegających regułom gry niepozostawiającym swobody twórczej w rozumieniu prawa autorskiego.
- 99 W tych okolicznościach spotkań tych nie można uważać za chronione prawem autorskim. Bezsporne jest ponadto, że prawo Unii nie zapewnia ochrony na żadnej innej podstawie w dziedzinie własności intelektualnej.

- 100 Niemniej jednak spotkania sportowe jako takie mają jedyny w swoim rodzaju i w tym zakresie oryginalny charakter, który może przekształcić je w przedmioty godne ochrony porównywalnej z ochroną utworów, która może być przyznana w razie potrzeby przez różne wewnętrzne porządki prawne.
- 101 W tym względzie należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 165 ust. 1 akapit drugi TFUE Unia przyczynia się do wspierania europejskich przedsięwzięć w zakresie sportu, uwzględniając jego szczególny charakter, jego struktury oparte na zasadzie dobrowolności oraz uwzględniając jego funkcję społeczną i edukacyjną.
- 102 W tych okolicznościach państwo członkowskie ma prawo chronić spotkania sportowe w razie potrzeby w drodze ochrony własności intelektualnej, ustanawiając szczególne przepisy krajowe lub uznając – przy poszanowaniu prawa Unii – ochronę przyznaną tym spotkaniom w umowach zawartych pomiędzy osobami mającymi prawo do publicznego udostępniania treści audiowizualnych wspomnianych spotkań i osobami pragnącymi transmitować je wybranej przez nie publiczności.
- 103 W tym względzie należy dodać, że prawodawca Unii brał pod uwagę wykonywanie tego uprawnienia przez państwo członkowskie, ponieważ w motywie 21 dyrektywy 97/36 nawiązał do wydarzeń organizowanych przez organizatora, który jest zgodnie z prawem upoważniony do sprzedaży praw dotyczących tego wydarzenia.
- 104 W konsekwencji, w sytuacji gdy przepisy krajowe mają na celu przyznanie ochrony spotkaniom sportowym – czego sprawdzenie należy do sądu krajowego – prawo Unii nie stoi zasadniczo na przeszkodzie tej ochronie, a przepisy takie mogą zasadniczo uzasadniać ograniczenie swobody przepływu usług takie jak to będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi.
- 105 Niemniej jednak konieczne jest ponadto, aby ograniczenie takie nie wykraczało poza to, co niezbędne do osiągnięcia omawianego celu ochrony własności intelektualnej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie UTECA, pkt 31, 36).
- 106 W tym zakresie należy przypomnieć, że odstępstwa od zasady swobody przepływu są dopuszczalne wyłącznie w zakresie, w którym jest to uzasadnione względami ochrony praw, które stanowią szczególny przedmiot własności intelektualnej (zob. podobnie wyrok z dnia 23 października 2003 r. w sprawie C-115/02 Rioglass i Transremar, Rec. s. I-12705, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 107 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa wynika, że ów szczególny przedmiot ma na celu w szczególności zapewnienie podmiotom danych praw ochrony uprawnienia do handlowego eksploatowania wprowadzenia do obrotu lub udostępnienia objętych ochroną przedmiotów w drodze udzielania licencji w zamian za zapłatę wynagrodzenia (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych Musik-Vertrieb membran i K-tel International, pkt 12; a także wyrok z dnia 20 października 1993 r. w sprawach połączonych C-92/92 i C-326/92 Phil Collins i in., Rec. s. I-5145, pkt 20).

- 108 Należy jednak zaznaczyć, iż taki szczególny przedmiot nie gwarantuje podmiotom danych praw możliwości żądania najwyższego możliwego wynagrodzenia. Zgodnie bowiem z tym przedmiotem zapewnione jest im – jak przewidują motyw 10 dyrektywy o prawie autorskim i motyw 5 dyrektywy o prawach pokrewnych – jedynie stosowne wynagrodzenie za każde użycie przedmiotów objętych ochroną.
- 109 Tymczasem, aby wynagrodzenie to było stosowne, musi pozostawać w rozsądnym związku z wartością gospodarczej świadczonej usługi. Musi ono zwłaszcza pozostawać w rozsądnym związku z rzeczywistą lub potencjalną liczbą osób, które z niego korzystają lub pragną korzystać (zob. analogicznie wyroki: z dnia 22 września 1998 r. w sprawie C-61/97 FDV, Rec. s. I-5171, pkt 15; z dnia 11 grudnia 2008 r. w sprawie C-52/07 Kanal 5 i TV 4, Zb.Orz. s. I-9275, pkt 36–38).
- 110 Tym samym w dziedzinie przekazu telewizyjnego wynagrodzenie takie musi zwłaszcza pozostawać – zgodnie z motywem 17 dyrektywy o przekazie satelitarnym – w rozsądnym związku z parametrami nadania, takimi jak faktyczna i potencjalna liczba odbiorców oraz wersja językowa (zob. podobnie wyrok z dnia 14 lipca 2005 r. w sprawie C-192/04 Lagardère Active Broadcast, Zb.Orz. s. I-7199, pkt 51).
- 111 W tym kontekście należy przede wszystkim podkreślić, iż podmioty praw będących przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi otrzymują wynagrodzenie za przekaz objętych ochroną przedmiotów z państwa członkowskiego emisji programu, w którym nastąpił przekaz zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. b) dyrektywy o przekazie satelitarnym i w którym należne jest stosowne wynagrodzenie.
- 112 Następnie należy zaznaczyć, że w sytuacji gdy zainteresowane podmioty praw i organizacje nadawcze ustalą wynagrodzenie w ramach licytacji, nie ma żadnych przeszkód, aby zainteresowany podmiot praw żądał przy tej okazji kwoty uwzględniającej faktycznych i potencjalnych odbiorców zarówno w państwie członkowskim emisji programu, jak też w każdym innym państwie, w którym są odbierane programy zawierające przedmioty objęte ochroną.
- 113 W tym względzie należy przypomnieć zwłaszcza, że odbiór przekazu satelitarnego taki jak będący przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi jest uwarunkowany posiadaniem urządzenia dekodującego. W konsekwencji określenie wszystkich telewidzów wchodzących w skład faktycznych i potencjalnych odbiorców danego programu, a więc zamieszkujących zarówno wewnątrz państwa członkowskiego emisji programu, jak też poza nim jest możliwe z bardzo wysokim stopniem dokładności.
- 114 Wreszcie, jeżeli chodzi o dodatkowe opłaty uiszczane przez organizacje nadawcze w zamian za przyznanie wyłączności terytorialnej, nie można oczywiście wykluczyć, że kwota stosownego wynagrodzenia odzwierciedla również szczególny charakter danych programów, a mianowicie ich wyłączność terytorialną, przez co dodatkowe opłaty mogą być uiszczane na tej podstawie.
- 115 Niemniej jednak w niniejszej sprawie takie dodatkowe opłaty uiszczane są na rzecz zainteresowanych podmiotów praw po to, by zagwarantować bezwzględną wyłączność terytorialną, która może doprowadzić do sztucznych różnic cenowych pomiędzy krajowymi rynkami podzielonymi barierami.

Tymczasem takie wprowadzenie barier i takie sztuczne różnice cenowe będące jego rezultatem są nie do pogodzenia z zasadniczym celem traktatu, którym jest realizacja rynku wewnętrznego. W tych okolicznościach nie można uważać, że rzeczzone dodatkowe opłaty stanowią część stosownego wynagrodzenia, które musi być zapewnione zainteresowanym podmiotom praw.

- 116 W konsekwencji uiszczanie takich dodatkowych opłat wykracza poza to, co jest konieczne, aby zapewnić tym podmiotom stosowne wynagrodzenie.
- 117 W związku z powyższym należy przyjąć, iż ograniczenie polegające na zakazie używania zagranicznych urządzeń dekodujących nie może być uzasadnione w świetle celu ochrony praw własności intelektualnej.
- 118 Wniosku tego nie podważa ww. wyrok w sprawie Coditel I, na który powołali się FAPL i in. oraz MPS na poparcie ich argumentacji. W pkt 16 tego wyroku Trybunał rzeczywiście orzekł, iż postanowienia traktatu nie mogą zasadniczo stanowić przeszkody dla ograniczeń geograficznych uzgodnionych przez strony umów w sprawie przeniesienia praw własności intelektualnej w celu ochrony autora i uprawnionych i że sama okoliczność pokrywania się w danym wypadku omawianych ograniczeń geograficznych z granicami państw członkowskich nie wymaga przyjęcia odmiennego stanowiska.
- 119 Niemniej jednak stwierdzenia te wpisują się w kontekst nieporównywalny z kontekstem spraw będących przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi. W sprawie, w której zapadł ww. wyrok w sprawie Coditel I, spółki teledystrybucyjne dokonały publicznego udostępnienia utworu bez posiadania w państwie członkowskim, z którego dokonywane było udostępnianie, zezwolenia zainteresowanych podmiotów praw i bez wypłaty im wynagrodzenia.
- 120 Natomiast w sprawach będących przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi organizacje nadawcze dokonują publicznego udostępniania, posiadając w państwie członkowskim emisji programu – którym jest państwo, z którego dokonywane jest to udostępnianie – zezwolenie zainteresowanych podmiotów praw i wypłacając im wynagrodzenie, które zresztą może uwzględniać faktycznych i potencjalnych odbiorców w innych państwach członkowskich.
- 121 Wreszcie należy wziąć pod uwagę zmiany prawa Unii, do jakich doszło w szczególności z powodu przyjęcia dyrektywy „telewizja bez granic” i dyrektywy o przekazie satelitarnym, których celem jest zapewnienie przejścia od krajowych rynków produkcji i dystrybucji programów do rynku jednolitego.
- iv) W przedmiocie uzasadnienia ograniczenia swobody świadczenia usług celem wspierania obecności publiczności na stadionach piłkarskich
- 122 FAPL i in. oraz MPS podnoszą tytułem ewentualnym, że ograniczenie będące przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi jest konieczne w celu zapewnienia poszanowania tzw. zasady „okresu zamkniętego”, która zabrania transmitowania w Zjednoczonym Królestwie spotkań piłkarskich w sobotnie popołudnia. Zasada ta ma na celu wspieranie obecności publiczności na stadionach podczas meczów piłkarskich, w szczególności podczas meczów niższoligowych.

Według FAPL i in. oraz MPS cel ten nie będzie mógł zostać osiągnięty, jeżeli telewidzowie w Zjednoczonym Królestwie będą mogli swobodnie oglądać mecze „Premier League” transmitowane przez organizacje nadawcze z innych państw członkowskich.

- 123 W tym zakresie nawet zakładając, że cel wspierania obecności publiczności na stadionach może uzasadniać ograniczenie podstawowych wolności, wystarczy zaznaczyć, iż poszanowanie tej zasady może być zapewnione w każdym razie przez ograniczenie umowne włączone do umowy licencyjnej pomiędzy podmiotami praw i organizacjami nadawczymi, zgodnie z którym organizacje te są zobowiązane nie transmitować spotkań „Premier League” w okresach zamkniętych. Niepodważalne jest, iż środek taki narusza podstawowe wolności w dużo mniejszym stopniu niż stosowanie ograniczenia będącego przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi.
- 124 Z powyższego wynika, że ograniczenie polegające na zakazie używania zagranicznych urządzeń dekodujących nie może być uzasadnione celem wspierania obecności publiczności na stadionach piłkarskich.
- 125 W świetle ogółu powyższych rozważań na zadane pytania należy odpowiedzieć, że wykładni art. 56 TFUE należy dokonywać w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego delegalizującym przywóz, sprzedaż i używanie w tym państwie członkowskim zagranicznych urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do kodowanej usługi przekazu satelitarnego pochodzącej z innego państwa członkowskiego i zawierającej przedmioty objęte ochroną na podstawie przepisów tego pierwszego państwa.
- b) W przedmiocie używania zagranicznych urządzeń dekodujących w następstwie przedstawienia nieprawdziwej tożsamości i adresu oraz w przedmiocie używania tych urządzeń w celach handlowych [pytanie ósme lit. c) w sprawie C-403/08 i pytanie szóste pkt ii) i iii) w sprawie C-429/08]
- 126 W pytaniach tych sądy krajowe zasadniczo starają się ustalić, czy okoliczność, iż po pierwsze zagraniczne urządzenie dekodujące zostało uzyskane lub aktywowane po przedstawieniu nieprawdziwego nazwiska i adresu z zamiarem obejścia ograniczenia terytorialnego będącego przedmiotem postępowań przed sądami krajowymi i po drugie, iż urządzenia tego używano do celów handlowych, podczas gdy było ono zarezerwowane do użytku prywatnego, unieważniają wnioski przedstawione w pkt 125 niniejszego wyroku.
- 127 Jeżeli chodzi o pierwszą okoliczność, to rzeczywiście może ona wywoływać skutki dla stosunków umownych pomiędzy nabywcą, który przedstawił nieprawdziwą tożsamość lub adres, i osobą dostarczającą wspomniane urządzenie, która może w szczególności domagać się odszkodowania od nabywcy, w przypadku gdyby podanie nieprawdziwej tożsamości lub adresu wyrządziło jej szkodę lub wywoływało odpowiedzialność w stosunku do organizacji takiej jak FAPL. Taka okoliczność nie unieważnia natomiast wniosku przedstawionego w pkt 125 niniejszego wyroku, ponieważ nie ma ona wpływu na liczbę użytkowników, którzy zapłacili za odbiór programów.

- 128 Podobnie jest w przypadku drugiej okoliczności w sytuacji, gdy urządzenie dekodujące używane jest do celów handlowych, podczas gdy było zarezerwowane do użytku prywatnego.
- 129 W tym względzie należy sprecyzować, iż nie ma żadnych przeszkód, aby obliczanie kwoty wynagrodzenia uzgodnionego przez zainteresowane podmioty praw i organizacje nadawcze było dokonywane na podstawie tego, że niektórzy klienci używają urządzeń dekodujących w celach handlowych, podczas gdy inni w celach prywatnych.
- 130 Przenosząc tę okoliczność na swych klientów, organizacja nadawcza może żądać różnych opłat za dostęp do swych usług w zależności od tego, czy jego cel ma charakter handlowy lub prywatny.
- 131 Ryzyko, iż niektóre osoby będą używać zagranicznych urządzeń dekodujących z naruszeniem zarezerwowanego dla nich przeznaczenia, okazuje się jednak porównywalne z ryzykiem występującym w przypadkach używania urządzeń dekodujących w sytuacjach czysto wewnętrznych, czyli w przypadkach używania ich przez klientów zamieszkujących na terytorium państwa członkowskiego emisji programu. W tych warunkach druga ze wspomnianych okoliczności nie może uzasadnić terytorialnego ograniczenia swobody świadczenia usług i w konsekwencji nie unieważnia ona wniosku przedstawionego w pkt 125 niniejszego wyroku. Nie przesądza to jednak o ocenie prawnej – z punktu widzenia prawa autorskiego – korzystania z programów satelitarnych w celach handlowych po ich odebraniu, której dokonano w drugiej części niniejszego wyroku.
- 132 W świetle powyższego na zadane pytania należy odpowiedzieć, że ani okoliczność, iż zagraniczne urządzenie dekodujące zostało uzyskane lub aktywowane po przedstawieniu nieprawdziwego nazwiska i adresu z zamiarem obejścia omawianego ograniczenia terytorialnego, ani okoliczność, iż urządzenia tego używano do celów handlowych, podczas gdy było ono zarezerwowane do użytku prywatnego, nie unieważniają wniosku przedstawionego w pkt 125 niniejszego wyroku.
- c) W przedmiocie pozostałych pytań dotyczących swobody przepływu (druga część pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 i siódme pytanie w sprawie C-429/08)
- 133 W związku z odpowiedzią, jakiej udzielono na pytanie ósme lit. b) i na pierwszą część pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 oraz na pytanie szóste pkt i) w sprawie C-429/08, nie ma potrzeby badania drugiej części pytania dziewiątego w sprawie C-403/08 ani pytania siódmego w sprawie C-429/08.

4. Postanowienia TFUE w dziedzinie konkurencji

- 134 W pytaniu dziesiątym w sprawie C-403/08 i w pytaniu ósmym w sprawie C-429/08 sądy krajowe starają się zasadniczo ustalić, czy klauzule w umowie licencyjnej na wyłączność zawartej pomiędzy podmiotem praw własności intelektualnej i organizacją nadawczą stanowią ograniczenie konkurencji zabronione przez art. 101 TFUE, w sytuacji gdy nakładają na te organizacje obowiązek niedostarczania urządzeń dekodujących zapewniających dostęp do objętych ochroną przedmiotów tego podmiotu poza terytorium, którego dotyczy dana umowa licencyjna.

- 135 Na wstępie należy przypomnieć, że porozumienie jest objęte zakazem, o którym mowa w art. 101 ust. 1 TFUE, gdy jego celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji. Alternatywność tych dwóch przesłanek oznacza, iż w pierwszej kolejności należy poszukiwać wystąpienia jednego kryterium, którym w niniejszej sprawie jest cel porozumienia. Dopiero w drugiej kolejności w wypadku, gdy analiza treści porozumienia nie wskazuje na wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji, należy zbadać jego skutki, a do objęcia go zakazem wymagane jest spełnienie przesłanek, które wskazują na faktyczne zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji w odczuwalny sposób (zob. podobnie wyroki: z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-8/08 T-Mobile Netherlands i in., Zb.Orz. s. I-4529, pkt 28; z dnia 6 października 2009 r. w sprawach połączonych C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P GlaxoSmithKline Services i in. przeciwko Komisji i in., Zb.Orz. s. I-9291, pkt 55).
- 136 Aby dokonać oceny ewentualnego antykonkurencyjnego celu porozumienia, należy skupić się w szczególności na treści jego postanowień, na celach, do których osiągnięcia ono zmierza, a także na kontekście gospodarczym i prawnym, w jaki porozumienie to się wpisuje (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych GlaxoSmithKline Services i in. przeciwko Komisji i in., pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 137 Co się tyczy licencji na prawa własności intelektualnej, z orzecznictwa Trybunału wynika, iż sama okoliczność wskazująca, że podmiot praw udzielił jednemu licencjobiorcy wyłącznego prawa nadawania objętego ochroną przedmiotu z państwa członkowskiego, a więc zabronił jego transmisji przez inne osoby w danym okresie, nie wystarcza, aby można było stwierdzić, iż porozumienie takie ma antykonkurencyjny cel (zob. podobnie wyrok z dnia 6 października 1982 r. w sprawie 262/81 Coditel i in., zwany „wyrokiem w sprawie Coditel II”, Rec. s. 3381, pkt 15).
- 138 W tych okolicznościach i zgodnie z art. 1 ust. 2 lit. b) dyrektywy o przekazie satelitarnym podmiot praw może zasadniczo udzielić jednemu licencjobiorcy wyłącznego prawa do przekazu satelitarnego objętego ochroną przedmiotu w danym okresie z jednego państwa członkowskiego emisji programu lub z wielu państw członkowskich.
- 139 Niemniej jednak, jeżeli chodzi o ograniczenia terytorialne wykonywania takiego prawa, należy przypomnieć, iż zgodnie z orzecznictwem Trybunału porozumienie zmierzające do ponownego ustanowienia barier na rynkach krajowych może sprzeciwiać się celowi traktatu polegającemu na doprowadzeniu do integracji tych rynków poprzez ustanowienie jednolitego rynku. Umowy mające na celu ustanowienie barier na rynkach krajowych według granic państwowych lub utrudnienie wzajemnej penetracji rynków krajowych należy zasadniczo uważać za porozumienia mające na celu ograniczenie konkurencji w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE (zob. analogicznie w dziedzinie produktów leczniczych wyrok z dnia 16 września 2008 r. w sprawach połączonych od C-468/06 do C-478/06 Sot. Léloukas i in., Zb.Orz. s. I-7139, pkt 65; ww. wyrok w sprawie GlaxoSmithKline Services i in. przeciwko Komisji i in., pkt 59, 61).

- 140 Jako że orzecznictwo to można w pełni przenieść na dziedzinę transgranicznego świadczenia usług nadawczych, jak wynika to zwłaszcza z pkt 118–121 niniejszego wyroku, należy stwierdzić, że w sytuacji gdy umowa licencyjna zmierza do zakazania lub ograniczenia transgranicznego świadczenia usług nadawczych, uważa się, iż ma ona na celu ograniczenie konkurencji, chyba że inne okoliczności należące do jej kontekstu gospodarczego i prawnego pozwalają stwierdzić, iż taka umowa nie może naruszać konkurencji.
- 141 W sprawach przed sądami krajowymi samo przyznanie wyłącznych licencji na transmisję spotkań „Premier League” nie jest kwestionowane. Sprawy te dotyczą bowiem jedynie dodatkowych obowiązków mających na celu zapewnienie przestrzegania terytorialnych ograniczeń wykorzystywania tych licencji, które znajdują się w klauzulach umów zawartych pomiędzy podmiotami praw i zainteresowanymi organizacjami nadawczymi, a mianowicie obowiązku niedostarczania przez te organizacje urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do objętych ochroną przedmiotów w celu używania ich poza terytorium, którego dotyczy umowa licencyjna.
- 142 Jeżeli chodzi o takie klauzule, należy stwierdzić, po pierwsze, że zabraniają one nadawcom jakiegokolwiek transgranicznego świadczenia usług dotyczącego tych spotkań, co pozwala na przyznanie każdemu nadawcy bezwzględnej wyłączności terytorialnej na obszarze objętym jego licencją i na wyeliminowanie w ten sposób konkurencji pomiędzy różnymi nadawcami w dziedzinie tych usług.
- 143 Po drugie, FAPL i in. oraz MPS nie wskazały żadnej okoliczności należącej do kontekstu gospodarczego i prawnego tych klauzul, która pozwalałaby stwierdzić, iż pomimo uwag poczynionych w poprzednim punkcie klauzule te nie mogą naruszać konkurencji i przez to nie mają antykonkurencyjnego celu.
- 144 W tych okolicznościach, zważywszy, że rzeczne klauzule w umowach licencyjnych na wyłączność mają antykonkurencyjny cel, należy stwierdzić, iż stanowią one ograniczenie konkurencji zabronione na podstawie art. 101 ust. 1 TFUE.
- 145 Należy dodać, że jakkolwiek zasadniczo art. 101 ust. 1 TFUE nie ma zastosowania do porozumień należących do kategorii wskazanych w jego ust. 3, to jako że klauzule umów licencyjnych takie jak te będące przedmiotem spraw przed sądami krajowymi nie są zgodne z wymogami przewidzianymi w tym ostatnim ustępie z powodów określonych w pkt 105–124 niniejszego wyroku, nie występuje tu zatem brak możliwości stosowania art. 101 ust. 1 TFUE.
- 146 W świetle powyższego na zadane pytania należy odpowiedzieć, że klauzule umowy licencyjnej na wyłączność zawartej pomiędzy podmiotem praw własności intelektualnej i organizacją nadawczą stanowią ograniczenie konkurencji zabronione przez art. 101 TFUE, w sytuacji gdy nakładają na tę organizację obowiązek niedostarczania urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do objętych ochroną przedmiotów tego podmiotu na zewnątrz terytorium, którego dotyczy ta umowa licencyjna.

B – W przedmiocie przepisów dotyczących wykorzystywania programów po ich odbiorze

1. Uwagi wstępne

- 147 Druga część pytań prejudycjalnych odnosi się do tego, czy odbiór programów zawierających spotkania „Premier League” oraz utworów z nimi związanych podlega ograniczeniom zgodnie z dyrektywami dotyczącymi praw autorskich i praw pokrewnych ze względu na okoliczność, iż prowadzi on do zwielokrotniania wspomnianych programów w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora oraz z powodu publicznego wyświetlania tych utworów przez właścicieli lokali gastronomicznych, których dotyczą postępowania.
- 148 W tym względzie należy przypomnieć, że jak wynika z pkt 37 i 57 niniejszego wyroku, na prawa własności intelektualnej dotyczące programów telewizyjnych takich jak programy będące przedmiotem postępowania przed sądami krajowymi powoływać mogą się dwie kategorie osób, a mianowicie po pierwsze autorzy danych utworów i po drugie organizacje nadawcze.
- 149 Jeżeli chodzi przede wszystkim o autorów, to mogą oni oprzeć się na prawach autorskich do utworów wykorzystywanych w ramach wspomnianych programów. W sprawach przed sądami krajowymi bezsporne jest, iż FAPL może powoływać się na prawa autorskie do różnych utworów zawartych w tych nadawanych programach, a mianowicie do otwierającej sekwencji wideo, hymnu „Premier League”, wcześniej nagranych filmów pokazujących najbardziej znamienne momenty ostatnich spotkań „Premier League” lub do różnych grafik.
- 150 Następnie, jeżeli chodzi o organizacje nadawcze takie jak Multichoice Hellas, to mogą się one powoływać na przewidziane w art. 7 ust. 2 dyrektywy o prawach pokrewnych przysługujące im prawo utrwalania ich programów lub na prawo do publicznego udostępniania ich programów, o którym mowa w art. 8 ust. 3 tej samej dyrektywy, lub na prawo zwielokrotniania utrważeń ich programów potwierdzone w art. 2 lit. e) dyrektywy o prawie autorskim.
- 151 Niemniej jednak pytania zadane w sprawach przed sądami krajowymi nie dotyczą takich praw.
- 152 W tych okolicznościach Trybunał ograniczy swe badanie do art. 2 lit. a), art. 3 ust. 1 i art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim, które chronią prawa autorskie do utworów wykorzystywanych w ramach programów telewizyjnych będących przedmiotem postępowania przed sądami krajowymi, czyli w szczególności do otwierającej sekwencji wideo, do hymnu „Premier League”, do wcześniej nagranych filmów pokazujących najbardziej znamienne momenty ostatnich spotkań „Premier League” lub do różnych grafik.
2. W przedmiocie prawa do zwielokrotniania przewidzianego w art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim (pytanie czwarte w sprawie C-403/08)
- 153 W pytaniu tym sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim należy dokonywać w ten sposób, że prawo do zwielokrotniania rozciąga się na tworzenie w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora fragmentów utworów, które mają charakter przejściowy, sekwencyjny i są natychmiast wymazywane i zastępowane przez kolejne fragmenty.

W tym kontekście sąd krajowy zastanawia się zwłaszcza, czy powinien dokonywać oceny w odniesieniu do wszystkich fragmentów stanowiących całość, czy jedynie w odniesieniu do fragmentów istniejących w danym momencie.

- 154 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że pojęcie zwielokrotniania zawarte w art. 2 wspomnianej dyrektywy jest pojęciem prawa Unii, któremu należy nadać w całej Unii autonomiczną i jednolitą wykładnię (ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 27–29).
 - 155 Jeżeli chodzi o jego treść, w pkt 97 niniejszego wyroku zaznaczono już, iż prawo autorskie w rozumieniu art. 2 lit. a) może być stosowane jedynie do przedmiotu stanowiącego własną twórczość intelektualną jego autora (ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 37).
 - 156 Trybunał sprecyzował, że poszczególne części utworu podlegają ochronie na podstawie wspomnianego przepisu, pod warunkiem że zawarte są w nich określone elementy stanowiące wyraz własnej twórczości intelektualnej autora utworu (ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 39).
 - 157 Oznacza to, iż należy zbadać całość złożoną z jednocześnie zwielokrotnianych – istniejących więc w danym momencie – fragmentów w celu sprawdzenia, czy zawiera ona takie elementy. Jeżeli tak, to tę całość należy kwalifikować jako częściowe zwielokrotnienie w rozumieniu art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 45, 46). W tym zakresie nie ma znaczenia, czy utwór jest zwielokrotniany z wykorzystaniem linearnych fragmentów, których istnienie może być krótkotrwałe, ponieważ są natychmiast wymazywane w ramach procesu technologicznego.
 - 158 Do sądu krajowego należy ocena w świetle powyższych uwag, czy tworzenie w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora utworów, które mają charakter przejściowy, prowadzi do zwielokrotnienia w rozumieniu art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim.
 - 159 W konsekwencji na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 2 lit. a) dyrektywy o prawie autorskim należy dokonywać w ten sposób, że prawo do zwielokrotniania rozciąga się na mające przejściowy charakter fragmenty utworów w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora, pod warunkiem że fragmenty te zawierają elementy stanowiące wyraz własnej twórczości intelektualnej zainteresowanych autorów, przy czym całość złożona z jednocześnie zwielokrotnianych fragmentów musi być zbadana w celu sprawdzenia, czy zawiera takie elementy.
3. W przedmiocie wyjątku od prawa do zwielokrotniania przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim (pytanie piąte w sprawie C-403/08)
- 160 Sąd krajowy w swym pytaniu dąży zasadniczo do ustalenia, czy czynności zwielokrotniania takie jak te będące przedmiotem sprawy C-403/08, które zachodzą w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora, spełniają przesłanki określone w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim i w konsekwencji, czy czynności te mogą być dokonywane bez zezwolenia podmiotów praw autorskich.

a) Uwagi wstępne

161 Zgodnie z art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim czynność zwielokrotniania jest wyłączona z ustanowionego w art. 2 prawa do zwielokrotniania tylko wtedy, gdy spełnionych jest pięć przesłanek, a mianowicie gdy:

- ma ona charakter tymczasowy;
- ma ona charakter przejściowy i dodatkowy;
- stanowi integralną i podstawową część procesu technologicznego;
- jedynym celem tego procesu jest umożliwienie transmisji w sieci wśród osób trzecich przez pośrednika lub legalnego korzystania z utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną i
- czynność ta nie ma odrębnego znaczenia ekonomicznego.

162 Z orzecznictwa wynika, iż powyższe przesłanki należy poddawać ścisłej wykładni, gdyż art. 5 ust. 1 tej dyrektywy stanowi odstępstwo od ustanowionej w niej ogólnej zasady wymagającej każdorazowego uzyskania zgody podmiotu praw autorskich na zwielokrotnianie utworu objętego ochroną (ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 56, 57).

163 Niemniej jednak wykładnia tych przesłanek musi pozwolić na zachowanie skuteczności (effet utile) wprowadzonego wyjątku i na poszanowanie jego celu, który wynika w szczególności z motywu 31 dyrektywy o prawie autorskim i ze wspólnego stanowiska (WE) nr 48/2000 przyjętego przez Radę w dniu 28 września 2000 r. w celu przyjęcia tej dyrektywy (Dz.U. C 344, s. 1).

164 Wyjątek ten zgodnie ze swym celem musi więc umożliwiać i zapewniać rozwój nowych technologii oraz zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między z jednej strony podmiotami praw autorskich a z drugiej użytkownikami utworów objętych ochroną, którzy pragną korzystać z tych nowych technologii.

b) W przedmiocie przestrzegania przesłanek przewidzianych w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim

165 Bezsporne jest, iż omawiane czynności zwielokrotniania spełniają wskazane w art. 5 ust.1 dyrektywy o prawie autorskim przesłanki od pierwszej do trzeciej, gdyż mają charakter tymczasowy, przejściowy i stanowią integralną i podstawową część procesu technologicznego zachodzącego z wykorzystaniem dekodera satelitarnego i telewizora w celu umożliwienia odbioru nadawanych programów.

166 Tym samym pozostaje dokonać oceny jedynie przesłanek czwartej i piątej.

167 Co się tyczy wpierw czwartej przesłanki, należy na wstępie zaznaczyć, iż omawiane czynności zwielokrotniania nie mają na celu umożliwienia transmisji w sieci wśród osób trzecich przez pośrednika. Tym samym alternatywnie należy zbadać, czy ich jedynym celem jest umożliwienie legalnego korzystania z utworu lub innego

przedmiotu objętego ochroną.

- 168 W tym względzie, jak wynika z motywu 33 dyrektywy o prawie autorskim, korzystanie jest uważane za legalne, jeżeli zezwala na nie zainteresowany podmiot praw lub nie jest ono ograniczone przez mające zastosowanie przepisy.
- 169 Jako że w postępowaniu przed sądem krajowym podmioty praw autorskich nie zezwalają na korzystanie z omawianych utworów, należy ocenić, czy omawiane czynności mają na celu umożliwienie korzystania, które nie jest ograniczone przez mające zastosowanie przepisy.
- 170 W tym względzie bezsporne jest, iż te krótkotrwałe czynności zwielokrotniania umożliwiają prawidłowe funkcjonowanie dekodera satelitarnego i ekranu telewizora. Z perspektywy widzów umożliwiają odbiór programów zawierających utwory objęte ochroną.
- 171 Tymczasem zwykły odbiór tych programów jako taki, czyli ich odbieranie i wyświetlanie w prywatnym gronie nie stanowi czynności ograniczanej przez przepisy Unii lub Zjednoczonego Królestwa, co wynika zresztą z brzmienia piątego pytania prejudycjalnego w sprawie C-403/08, w efekcie czego czynność ta jest legalna. Ponadto z pkt 77–132 niniejszego wyroku wynika, iż taki odbiór programów należy uważać za legalny w przypadku programów pochodzących z państwa członkowskiego innego niż Zjednoczone Królestwo, w sytuacji gdy dokonywany jest przy użyciu zagranicznego urządzenia dekodującego.
- 172 W tych okolicznościach należy stwierdzić, iż jedynym celem wspomnianych czynności zwielokrotniania jest umożliwienie „legalnego korzystania” z utworów w rozumieniu art. 5 ust. 1 lit. b) dyrektywy o prawie autorskim.
- 173 Tym samym czynności zwielokrotniania takie jak te będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym spełniają czwartą przesłankę przewidzianą w tym przepisie.
- 174 Wreszcie, jeżeli chodzi o piątą przesłankę przewidzianą w tym ostatnim przepisie, należy zaznaczyć, iż rzeczony czynności zwielokrotniania dokonywane w ramach procesu technologicznego umożliwiają dostęp do utworów objętych ochroną. Jako że utwory te mają wartość ekonomiczną, dostęp do nich nieuchronnie nabiera znaczenia ekonomicznego.
- 175 Niemniej jednak, aby nie pozbawić wyjątku przewidzianego w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim jego skuteczności (effet utile), konieczne jest jeszcze, żeby znaczenie to było odrębne, to znaczy nie wykraczało poza korzyść ekonomiczną czerpaną ze zwykłego odbioru programu zawierającego utwory objęte ochroną, czyli poza korzyść czerpaną z jego zwykłego odbierania i wyświetlania.
- 176 W sprawie przed sądem krajowym mające tymczasowy charakter czynności zwielokrotniania zachodzące w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora stanowią nieodłączną i nieautonomiczną część procesu odbioru nadawanych programów zawierających omawiane utwory. Ponadto zachodzą one niezależnie od wpływu, a nawet świadomości osób mających w tej drodze dostęp do objętych ochroną utworów.

- 177 W konsekwencji takie czynności zwielokrotniania nie mogą generować dodatkowej korzyści ekonomicznej wykraczającej poza korzyść czerpaną ze zwykłego odbioru omawianych programów.
- 178 Z powyższego wynika, że nie można uważać, aby czynności zwielokrotniania będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym miały odrębne znaczenie ekonomiczne. W konsekwencji spełniają one piątą przesłankę przewidzianą w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim.
- 179 Stwierdzenie to oraz stwierdzenie zawarte w pkt 172 niniejszego wyroku są zresztą potwierdzone przez cel tego przepisu, którym jest zapewnienie rozwoju nowych technologii. W przypadku bowiem gdyby omawiane czynności nie były uważane za zgodne z przesłankami określonymi w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim, wszyscy telewidzowie korzystający z nowoczesnych urządzeń, do których funkcjonowania konieczne jest zachodzenie tych czynności zwielokrotniania, nie mogliby odbierać programów zawierających nadawane utwory przy braku zezwolenia ze strony podmiotów praw autorskich. Powodowałoby to, a nawet paraliżowało efektywne rozpowszechnianie i wkład nowych technologii wbrew woli prawodawcy Unii wyrażonej w motywie 31 dyrektywy o prawie autorskim.
- 180 W świetle powyższego należy stwierdzić, że czynności zwielokrotniania takie jak te będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym spełniają wszystkie pięć przesłanek wskazanych w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim.
- 181 Aby jednak powołanie się na wyjątek przewidziany we wspomnianym przepisie było możliwe, czynności te muszą spełniać jeszcze przesłanki określone w art. 5 ust. 5 dyrektywy o prawie autorskim. W tym zakresie wystarczy stwierdzić, iż biorąc pod uwagę rozważania przedstawione w pkt 163–179 niniejszego wyroku, czynności te spełniają również te przesłanki.
- 182 W konsekwencji na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż czynności zwielokrotniania takie jak te będące przedmiotem sprawy C-403/08, które zachodzą w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora, spełniają przesłanki określone w art. 5 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim i w konsekwencji czynności te mogą być dokonywane bez zezwolenia zainteresowanych podmiotów praw autorskich.
4. W przedmiocie publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim (szóste pytanie w sprawie C-403/08)
- 183 Sąd krajowy w swym pytaniu stara się ustalić zasadniczo, czy wykładni pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim należy dokonywać w ten sposób, że obejmuje ono transmitowanie nadawanych utworów klientom obecnym w lokalu gastronomicznym przy użyciu ekranu telewizora i głośników.
- 184 Tytułem wstępu należy zaznaczyć, że art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim nie precyzuje pojęcia publicznego udostępniania (wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie C-306/05 SGAE, Zb.Orz. s. I-11519, pkt 33).

- 185 W tych okolicznościach i zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jego znaczenie i zakres należy ustalać w świetle celów, do jakich zmierza ta dyrektywa, i kontekstu, w jakim został on umieszczony (ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 186 W tym względzie należy przede wszystkim przypomnieć, że podstawowym celem dyrektywy o prawie autorskim jest zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony między innymi na rzecz autorów, umożliwiając im otrzymanie stosownego wynagrodzenia za korzystanie z ich utworów, polegające w szczególności na ich publicznym udostępnianiu. W związku z tym pojęcie publicznego udostępniania należy rozumieć szeroko zgodnie zresztą z wyraźnym brzmieniem motywu 23 tej dyrektywy (zob. ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 36).
- 187 Następnie należy zaznaczyć, iż zgodnie z motywem 20 wspomnianej dyrektywy opiera się ona na zasadach i regułach już ustanowionych przez dyrektywy obowiązujące w dziedzinie własności intelektualnej takie jak dyrektywa 92/100, która została ujednolicona przez dyrektywę o prawach pokrewnych (zob. ww. wyrok w sprawie Infopaq International, pkt 36).
- 188 W tych okolicznościach, mając na uwadze wymogi jedności i spójności porządku prawnego Unii, pojęcia używane w tych wszystkich dyrektywach muszą mieć takie samo znaczenie, chyba że prawodawca Unii w szczególnym kontekście prawnym wyraził odmienną wolę.
- 189 Wreszcie wykładni rzeczzonego art. 3 ust. 1 należy dokonywać w możliwym zakresie w świetle prawa międzynarodowego, a zwłaszcza z uwzględnieniem konwencji berneńskiej i traktatu o prawie autorskim. Dyrektywa o prawie autorskim ma bowiem na celu wdrożenie tego traktatu, który w swym art. 1 ust. 4 zobowiązuje umawiające się strony do zastosowania się do art. 1–21 konwencji berneńskiej. To samo zobowiązanie jest przewidziane ponadto w art. 9 ust. 1 porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 35, 40, 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 190 To w świetle tych trzech elementów należy dokonywać wykładni pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim oraz oceniać, czy obejmuje ono transmitowanie nadawanych utworów klientom obecnym w lokalu gastronomicznym przy użyciu ekranu telewizora i głośników.
- 191 Jeżeli chodzi po pierwsze o pojęcie udostępniania, to z art. 8 ust. 3 dyrektywy o prawach pokrewnych oraz z art. 2 lit. g) i art. 15 traktatu o artystycznych wykonaniach i fonogramach wynika, iż pojęcie to obejmuje „publiczne odtwarzanie dźwięków lub ich reprezentacji utrwalonych na fonogramie” oraz „nadawanie lub jakiejkolwiek publiczne komunikowanie”.
- 192 Dokładniej i jak wyraźnie wskazuje art. 11bis akapit pierwszy pkt iii) konwencji berneńskiej, pojęcie to obejmuje publiczne rozpowszechnianie przez głośniki lub inne analogiczne aparaty do przenoszenia znaków, dźwięków lub obrazów, w tym zgodnie z uzasadnieniem propozycji dyrektywy o prawie autorskim [COM(97) 628 wersja ostateczna] – sposób udostępniania taki jak wyświetlanie utworów na ekranie.

- 193 W tych okolicznościach i jako że prawodawca Unii nie wyraził odmiennej woli w odniesieniu do wykładni tego pojęcia w dyrektywie o prawie autorskim, a w szczególności w jej art. 3 (zob. pkt 188 niniejszego wyroku), pojęcie udostępnienia należy rozumieć szeroko jako dotyczące każdego transmitowania utworów objętych ochroną niezależnie od wykorzystywanych środków lub procesów technologicznych.
- 194 Stosując taką wykładnię, Trybunał orzekł już, iż właściciel hotelu dokonuje udostępnienia, gdy umożliwia swym klientom dostęp do nadawanych utworów przy pomocy odbiorników telewizyjnych, z pełną świadomością doprowadzając do pokoi hotelowych odbierany sygnał będący nośnikiem utworów objętych ochroną. W tym względzie Trybunał podkreślił, iż działanie takie nie stanowi zwykłego środka technologicznego mającego na celu zapewnienie odbioru pierwotnie nadawanego programu czy też poprawę jakości tego odbioru w strefie objętej zasięgiem tej emisji, lecz czynność, bez której jego klienci, mimo iż znajdują się we wspomnianej strefie, nie mogą, co do zasady korzystać z nadawanych utworów (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 42).
- 195 W sprawie C-403/08 właściciel lokalu gastronomicznego celowo umożliwia przy użyciu ekranu telewizora i głośników obecnym w tym lokalu klientom dostęp do nadawanego programu zawierającego utwory objęte ochroną, zważywszy, że bez działania tego właściciela klienci ci nie mogą korzystać z nadawanych utworów, chociażby znajdowali się w strefie objętej zasięgiem jego emisji. Okoliczności towarzyszące jego czynności okazują się więc porównywalne z okolicznościami będącymi przedmiotem ww. wyroku w sprawie SGAE.
- 196 W tych warunkach należy stwierdzić, iż właściciel lokalu gastronomicznego dokonuje udostępniania, gdy celowo transmituje nadawane utwory klientom obecnym w tym lokalu przy użyciu ekranu telewizora i głośników.
- 197 Aby jednak w okolicznościach takich jak będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym nadawany utwór wchodził w zakres pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim, musi być on transmitowany nowej publiczności, czyli publiczności, której autorzy objętych ochroną utworów nie brali pod uwagę, zezwalając na wykorzystywanie ich poprzez udostępnienie pierwotnej publiczności (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 40, 42; postanowienie z dnia 18 marca 2010 r. w sprawie C-136/09 *Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon*, dotychczas nieopublikowane w Zbiorze, pkt 38).
- 198 W tym względzie należy przypomnieć, że zezwalając na nadawanie swych utworów, autorzy biorą zasadniczo pod uwagę tylko posiadaczy odbiorników telewizyjnych, którzy – pojedynczo, w gronie prywatnym lub rodzinnym – odbierają nadawany sygnał i oglądają programy. Tymczasem, w sytuacji gdy transmitowanie nadawanego utworu następuje w miejscu publicznie dostępnym na rzecz dodatkowej publiczności, której posiadacz odbiornika telewizyjnego pozwala na korzystanie z dźwięku lub obrazu utworu, takie celowe działanie należy uważać za czynność, za pomocą której omawiany utwór udostępniany jest nowej publiczności (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 41; ww. postanowienie w sprawie *Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon*, pkt 37).

- 199 Jest tak w przypadku transmitowania przez właściciela lokalu gastronomicznego nadawanych utworów klientom obecnym w tym lokalu, gdyż klienci stanowią dodatkową publiczność, która nie była brana pod uwagę przez autorów, gdy zezwalali na nadawanie ich utworów.
- 200 Ponadto, aby doszło do publicznego udostępnienia, nadawany utwór musi być transmitowany „odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego przekazywanie pochodzi [dokonywane jest udostępnianie]” w rozumieniu motywu 23 dyrektywy o prawie autorskim.
- 201 W tym względzie wyżej wspomniane wspólne stanowisko nr 48/2000 ukazuje, że motyw ten wynika z propozycji Parlamentu Europejskiego, który pragnął sprecyzować w nim, iż publiczne udostępnianie w rozumieniu rzeczzonej dyrektywy nie obejmuje „bezpośredniego wystawiania i wykonywania”, które to pojęcie odsyła do pojęcia „wystawiania i wykonywania publicznego” przewidzianego w art. 11 akapit pierwszy konwencji berneńskiej, przy czym to ostatnie pojęcie obejmuje wykonywanie utworów przed publicznością znajdującą w fizycznym i bezpośrednim kontakcie z aktorem lub wykonawcą tych utworów (zob. przewodnik po konwencji berneńskiej, opracowany przez WIPO dokument interpretacyjny, który nie ma wiążącej mocy prawnej, przyczynia się jednak do wykładni tej konwencji, jak zaznaczył Trybunał w pkt 41 ww. wyroku w sprawie SGAE).
- 202 Tak oto, w celu wyłączenia takiego bezpośredniego wystawiania i wykonywania publicznego z zakresu pojęcia publicznego udostępniania w ramach dyrektywy o prawie autorskim, we wspomnianym motywie 23 uściślono, iż publiczne udostępnianie obejmuje każde publiczne udostępnianie utworu odbiorcom nieznajdującym się w miejscu, z którego dokonywane jest udostępnianie.
- 203 Tymczasem elementu polegającego na bezpośrednim fizycznym kontakcie brakuje właśnie w przypadku transmitowania nadawanego utworu w miejscu takim jak lokal gastronomiczny przy użyciu ekranu telewizora i głośników publiczności obecnej na miejscu tej transmisji, lecz która nie jest obecna w miejscu, z którego dokonywane jest udostępnianie w rozumieniu motywu 23 dyrektywy o prawie autorskim, czyli w miejscu wystawienia nadawanego utworu (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 40),
- 204 Wreszcie należy zaznaczyć, że zarobkowy charakter „udostępniania” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim nie jest bez znaczenia (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 44).
- 205 W sytuacji takiej jak będąca przedmiotem sprawy przed sądem krajowym nie można podważać po pierwsze, że właściciel dokonuje transmisji nadawanych utworów w swym lokalu gastronomicznym w celu korzystania z nich i po drugie, że transmisja ta może przyciągnąć klientów zainteresowanych tak transmitowanymi utworami. W konsekwencji omawiana transmisja wywiera wpływ na frekwencję w tym lokalu i ostatecznie na jego rezultaty ekonomiczne.
- 206 Z powyższego wynika, iż omawiane publiczne udostępnianie ma charakter zarobkowy.

207 W świetle ogółu powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż wykładni pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy o prawie autorskim należy dokonywać w ten sposób, że obejmuje ono transmitowanie nadawanych utworów klientom obecnym w lokalu gastronomicznym przy użyciu ekranu telewizora i głośników.

5. W przedmiocie wpływu dyrektywy o przekazie satelitarnym (siódme pytanie w sprawie C-403/08)

208 W swym pytaniu sąd krajowy zasadniczo stara się ustalić, czy dyrektywa o przekazie satelitarnym ma wpływ na legalność czynności zwielokrotniania zachodzących w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora.

209 W tym zakresie należy przypomnieć, że dyrektywa o przekazie satelitarnym przewiduje jedynie minimalny zakres harmonizacji niektórych aspektów ochrony praw autorskich i pokrewnych w przypadku publicznego udostępniania programów pochodzących z innych państw członkowskich za pośrednictwem satelity lub ich reemitowania drogą kablową. Inaczej niż dyrektywa o prawie autorskim zasady dotyczące minimalnego zakresu harmonizacji nie dostarczają kryteriów pozwalających ustalić legalność czynności zwielokrotniania zachodzących w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora (zob. analogicznie wyrok z dnia 3 lutego 2000 r. w sprawie C-293/98 Egeda, Rec. s. I-629, pkt 25, 26; ww. wyrok w sprawie SGAE, pkt 30).

210 W konsekwencji na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż wykładni dyrektywy o przekazie satelitarnym należy dokonywać w ten sposób, że nie ma ona wpływu na legalność czynności zwielokrotniania zachodzących w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora.

IV – W przedmiocie kosztów

211 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Wykładni pojęcia nielegalnego urządzenia w rozumieniu art. 2 lit. e) dyrektywy 98/84/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 1998 r. w sprawie prawnej ochrony usług opartych lub polegających na warunkowym dostępie należy dokonywać w ten sposób, iż nie obejmuje ono ani zagranicznych urządzeń dekodujących – zapewniających dostęp do usług przekazu satelitarnego organizacji nadawczej, które są produkowane i sprzedawane za zezwoleniem tej organizacji, lecz używane, wbrew jej woli, poza obszarem geograficznym, na który zostały dostarczone – ani urządzeń uzyskanych lub aktywowanych w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu ani urządzeń używanych z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych.
- 2) Artykuł 3 ust. 2 dyrektywy 98/84 nie stoi na przeszkodzie przepisom krajowym zabraniającym używania zagranicznych urządzeń dekodujących, w tym urządzeń uzyskanych lub aktywowanych w wyniku podania nieprawdziwego nazwiska i adresu lub urządzeń używanych z naruszeniem ograniczenia umownego pozwalającego na używanie ich jedynie do celów prywatnych, ponieważ takie przepisy nie są objęte dziedziną regulowaną przez tę dyrektywę.
- 3) Wykładni art. 56 TFUE należy dokonywać w ten sposób, iż:
 - stoi on na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego delegalizującym przywóz, sprzedaż i używanie w tym państwie członkowskim zagranicznych urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do kodowanej usługi przekazu satelitarnego pochodzącej z innego państwa członkowskiego i zawierającej przedmioty objęte ochroną na podstawie przepisów tego pierwszego państwa;
 - ani okoliczność, iż zagraniczne urządzenie dekodujące zostało uzyskane lub aktywowane po przedstawieniu nieprawdziwego nazwiska i adresu z zamiarem obejścia omawianego ograniczenia terytorialnego, ani okoliczność, iż urządzenia tego używano do celów handlowych, podczas gdy było ono zarezerwowane do użytku prywatnego, nie unieważniają tego wniosku.
- 4) Klauzule umowy licencyjnej na wyłączność zawartej pomiędzy podmiotem praw własności intelektualnej i organizacją nadawczą stanowią ograniczenie konkurencji zabronione przez art. 101 TFUE, w sytuacji gdy nakładają na tę organizację obowiązek niedostarczania urządzeń dekodujących umożliwiających dostęp do objętych ochroną przedmiotów tego podmiotu na zewnątrz terytorium, którego dotyczy ta umowa licencyjna.

- 5) Wykładni art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy dokonywać w ten sposób, że prawo do zwielokrotniania rozciąga się na mające przejściowy charakter fragmenty utworów w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora, pod warunkiem że fragmenty te zawierają elementy stanowiące wyraz własnej twórczości intelektualnej zainteresowanych autorów, przy czym całość złożona z jednocześnie zwielokrotnianych fragmentów musi być zbadana w celu sprawdzenia, czy zawiera takie elementy.
- 6) Czynności zwielokrotniania takie jak te będące przedmiotem sprawy C-403/08, które zachodzą w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora, spełniają przesłanki określone w art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/29 i w konsekwencji czynności te mogą być dokonywane bez zezwolenia zainteresowanych podmiotów praw autorskich.
- 7) Wykładni pojęcia publicznego udostępniania w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 należy dokonywać w ten sposób, że obejmuje ono transmitowanie nadawanych utworów klientom obecnym w lokalu gastronomicznym przy użyciu ekranu telewizora i głośników.
- 8) Wykładni dyrektywy Rady 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową należy dokonywać w ten sposób, że nie ma ona wpływu na legalność czynności zwielokrotniania zachodzących w pamięci dekodera satelitarnego i na ekranie telewizora.

Podpisy

© Unia Europejska, <http://eur-lex.europa.eu/>

